

ROMÂNUL

ABONAMENTUL:

un an . . . 28— Cor.
 jumătate an . . . 14— „
 3 luni . . . 7— „
 o lună . . . 2-40 „
 Numărul popular:
 un an . . . 4— Cor.
 jumătate an . . . 2— „
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

REDAȚIA

și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileră.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Dreptul criticii și tactul politic

No știu de ce, dar mi-se pare, că legendarul poet Firdusi, totuși unde, prin cele două sute de mii de versuri, firele celui mai frumos covor persan, ce om pământesc l-a țesut vre-odată, în țara plină de trandafiri a Șirhasu — paremi-se el scrisese undeva, că... după ce a strălucit Dumnezeu cu facerea lumii și despărțese țaria bolței cerești de pământ și apele de apă uscat și după ce toate cele văzute și nevăzute erau perfecte și frumoase fără de seamă, creșterind cu toatele, în preasfântă armonie numele Lui — s'a răscolot de-odată Satan din înmărmăcirea vecilor și i-a zis: — „Bine, Doamne, dar mie ce îmi mai rămâne?!...“ Iar atunci Atotputernicul, i-ar fi răspuns în nemărginita Lui bucurată — *Critica!*

Prin urmare dreptul criticii — dacă e să credem pe cuvânt poezilor — e vechiu cât lumea. Iar pentru data dintâi i-s'a acordat aceleia, ce însuși n'a fost în stare, să creeze. Și se vede, că l-au moștenit acum și s'au înstăpânit pe el cu toții aceia, cari — îngroziți de durerile necăriei altora — sunt prea lași, să sufere, ori să fie neputincioși, ca însuși să facă ceva. Critice dar. E pornirea firei lor sterpe în înțelepciunea aceasta. Cine-i neputincios la bine, descoperă răul. Și apoi ce să-i faci neghinei, dacă nu știe înălța spic roditor, ca grâul? Și ce să-i faci, dacă îți amărăște pâinea, în loc s'o îndulcească, dându-i puterile hranei?

Adecă ai ce să-i faci: Pe margini de drum, dacă o vezi înflorind — haide, o mai poți răbda o mai treci cu vederea. Dar când vei vedea-o scuturând pe cuprinsul holdelor tale, năpădindu-ți în sânul — ei atunci, o rupi fără milă, smulându-o din rădăcini și o arzi și-i spușberii ce-asa în vânt — ca nici de sub spușba sămânțelor ei, să nu-i mai poată încolți răutatea.

Dar să ne înțelegem bine. De cei sterpi și de cei fără altă putință și de cei neghinoși — nu e prea doare. Largă-i lumea.

Ne doare însă și ne sângeră sufletul, când vedem, că aceia, cărora glas le-a dat Dumnezeu, de cântare, — strigând și-l răgușesc în deșert, lășind cuvântul ocărei și că aceia, cari sunt puternice au, vânjoase, de luptă — s'au dat clevetirei și că aceia, cărora creier lumina, iscoditor de bine, le-a hărăzit firea, în loc să creeze — cârtesc. Că doar nu-i nimic mai bun pe lumea aceasta, decât să-i vezi pe fericii cei mai voinici, îmbulziți pe podmolul dinaintea caselor, în rând cu babele știrbe și neputincioșii satului cotindu-se și batjocorind răzându-și de sdrențele sfinte ale ostașilor, ce s'au întors din război; ori numărând mulțimea pescilor de pe hainele celor, ce pornesc; ori înmărmăcându cu vorbe de hulă, cuvântul celor cari pe ei îi chiamă la luptă...

Da, da! Căci aci încetează dreptul ori-cărei critici. Și clevetire deșartă, cârtire băbească înmărmăcându pe vecii vecilor însinuările birfitoare ale celor, ce chemați au fost și în stare ar fi să facă însuși mai mult și mai bine — dar nu fac, — *critică.*

Dacă vi-e prea puțină oastea, haid înmulți-o!

Dacă vi-e prea slabă, haid întăriți-o!

Dacă vi-se pare prea pregetătoare, haideți, să vă vedeți-o voi, cu văpaia inimei voastre!

Iar dacă conducătorii vă par prea puțin înțelegători, prea puțin iscusiți, prea puțin oachieși, haideți acolo în sfatul tainic al oastei și acolo să spuneti cuvântul și dacă brațul vostru va fi

mai puternic și mintea voastră mai ageră și pornirea voastră mai aprinsă spre bine, haideți, fiți voi conducătorii! Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu cârtiți îndeșert și nu în largul de uliți, căci din tainița sfatului nimeni nu v'a dat afară. Și apoi e vorba de luptă doar. Și suntem în toiul ei. Și avem lipsă de toate puterile. Iar dușmanului, nu-i ertat, să-i arătăm nici o slăbiciune. Și-n rândurile noastre nici un gol. Și apoi când luptă aieva nici nu ai vreme de cârteli și de vaer. Căci dacă și-e prea scurtă sabia n'o arunci — o îndupleci cu-n pas!

Dar să revin la obiect.

Admit îndreptățirea unui singur soi de critică: A criticii obiectiv-rexplicative. Pentru că, în felul acesta, ea însuși creiază. Aprecieră senină, cu larg înțeles, care însuși completează, înălță și luminează o creațiune. Prin modul cum îmi vedește binele și cum îmi remarcă răul cutărei fapte, cutărei acțiuni, cutărei eveniment, ea însuși face și preface, propagă și promovează perfecționarea.

Conced, ba justific până la un punct, chiar critica cârtitoare și mai puțin obiectivă a unei fapte, acțiuni, ori manifestări, dacă ea emanează dela acei, cari au fost excluși, ori făcuți chiar imposibili, ca să conlucreze însuși la întruparea acelei fapte, acțiuni, ori manifestări. Căci, dacă și nu-i îndreptățit, rămâne cel puțin justificabil acest soi de critică — fiindcă-i firesc. Zace doar în felul omului de-a fi, că se crede mai bun, mai puternic, mai apt decât semenii săi. Și vedeți, chiar în slăbiciunea aceasta omenească zace atotputernicia și isbăvitoarea sămânță a progresului.

Dar repet, numai ce-i excluși dela facere au iertarea credinței, c'ar fi putut să facă mai bine. Toți ceilalți tacă. Și rușinezese, că n'au pus umărul însuși, să ajute și să promoveze, ori să se convingă, că posibilul e ajuns.

Înțeleg, ba nu mă sfiesc, să recunosc chiar, că între anumite împrejurări, m'ași folosi însumi și de critica birfitoare. Zicerea, c'aș fi membrul, ori ași face parte din conducerea unui partid politic, într'o țară, unde s'a trecut deja peste lupta nenorocită, pe viață și pe moarte, a cetățenilor între sine, pe temeiul singur al dreptului pumnului; într'o țară unde lupta partidelor se concentrează în faptul, că promovarea căror principii va realiza mai ușor, mai repede și mai deplin fericirea tuturor cetățenilor și bunăstarea ideală a țării, unde lupta partidelor nu-i la cutit, ci-i emulația nobilă a tuturor voitorilor de bine. Și zicem c'ași fi convins, că partidul meu, sau eu însu-mi ași fi deponitarul acelor principii, acelei chei fermecate, cari va deschide mai largi porțile fericirii. Ei, atunci?!... Dacă cărna țării ș'a obștei, ce vreau s'o fericesc, n'aș avea-o eu în mână, atunci n'ași pregeta, să critic, să cârtesc, să birfesc, să ponegresc chiar, pe acei, cari întârzie realizarea fericirii obștești. Și ași căuta să delătur cu tot prețul pe acei, cari nu știu zidi așa repede ca mine și așa durător. Și m'ași strădui cu toată puterea sufletului și cu toate mijloacele minții, să ajung să-i înlocuiesc eu, ori partidul meu, pe acei, cari pe-o clipă măcar întârzie, ori zădărnicesc întruparea norocului obșteșc.

Ei bine. Dar terenul acesta, prielnic ăstorfel de lupte politice, și iertător ăstorfel de critici — există oare azi în țara noastră?!

Atât noi Românii, cât și toate partidele naționalităților, stăm în fața tuturor partidelor maghiare, oficiale, ori neoficiale, guvernamentale, ori din opoziție — cu excepțiunea doar a partidului social-democrat și a câtorva liber cugețatori — democrați stăm în fața acestor partide, cari monopolizează întreagă puterea legislativă,

administrativă și financiară a Statului — nu ca să ducă față de noi o luptă de liberă și nobilă emulație pentru fericirea obștească, ci ca să poarte împotriva noastră cea mai înverșunată luptă de exterminare, abuzând de întreaga putere, ce rezidă în Stat, pentru augmentarea privilegiilor lor de clasă și de rasă. Prin urmare în mod mediat ni s'a pus în față ca dușman, Statul însuși, care ar fi să fie ocrotitorul tuturor nădejzilor și aspirațiilor obștești, paznicul bunei înțelegeri și conformei păci.

Și să ne dăm bine seama de situațiunea aceasta, Statul e cel mai puternic potrivnic. El e doar întruparea solidarității celei mai efective, dacă și nu a celei mai ideale. Pentru că vrând-nevrând îi ești atașat, îi împlinești poruncile, îi satisfaci cererile, îi mărești puterea. Are doar posibilitatea faptică a sancționării voinței sale, cum partidele singuratiche n'o au: baioneta generalilor, regimentele soldaților și haita întreagă a executorilor de dare. Are puterea, să scormonească pungile, nu numai ale celor, pe cari îi ajută, ci le golește chiar și a celor, în detrimentul cărora lucrează. La porunca lui fratele pușcă asupra fratelui său și fiul înfige baioneta în coastele tatălui său. Iar minciuna trâmbiță, că aceasta-i virtute cetățenească. Are nemiluită ceată de slujbași împotriva ta, pe cari tu îi plătești. Și nesecatul izvor de bani, cu care te cumpără și te vinde, și pe care tu îl sporești din fărmitura, lipsită gurei copiilor tăi. Are toate drumurile, de el făcute și de tine plătite, ale legii și toate potecile fănuitelor fără de legi. Are: jus vitae ac mortis. Are totul. Statul te bate și Statul te judecă.

Dar spune-mi acum, ce ai tu?!... O singură armă: Dreptatea.

Slabă, dacă și-e numai pe buze, dar puternică fără de margini, dacă și-a pătruns aieva adâncimile sufletului.

Dar atât numai nu-i de ajuns. Trebuie să ai și luptătorii, cari să războiască în numele ei. Să-i însirui pe toți, câți îi ai. Atacat fiind pe toate cărările, trebuie toate forțele să îți le opui. Să-ți împărțești munca: advocații și pricepătorii legilor gonească munciuna din legi; dascălii din școli; preoții din biserică și noi cu toții; intelectuali, s'o răsbatem pe toate terenele; bogații să-și deie comorile, femeia podoabele; toți câți lumină au, mai multă s'o împărțeaască celor zăcători în întunec; poezii să trâmbițe cântarea îmbărbătării, iar învățații și scriitorii să lătească lumina cunoștinței și toate milioanele de muncitori de pământ, de muncitori cu brațul, de muncitori cu unealta deschidă-și larg sufletul primitor adevărului și urmeze!

Nici cel mai mic fărâm de putere nu trebuie desconsiderat. Căci nimenea, fire-ar-fi cât de puternic de iscusit și de învățat — singur nu va putea să dovedeaască puterea potrivnicului și nu va putea să ia răspunderea luptei și nici să-i isbândească norocul.

E doar vorba de lupta pentru existența neamului. Iar în luptele neamului se însirue toți, câți au suflet. Cum o făcuseră odinioară Longobarzii, cei de pe urmă ai neamului lor, cari s'au legat cu lanțuri de fier unul de altul, apărându-și tabăra carălor. Și au picat mai bine cu toții, de cât să se supună. Așa va trebui să ne lege și pe noi lanțul solidarității, rețeaua aceluiași poruncitoare interese. Căci popor — cârturari, noi una suntem. Și primejdia, ce ne amenință — tuturora ne vedește pierzarea.

Prin urmare cu toții la luptă, la muncă, la fapt! În șirele prime cu toți ostașii! Nici rezerve n'avem să mai lăsăm. Cu atât mai puțin avem lipsă de tabăra celor ce cârtesc și se jelue. Umăr la umăr. Aceasta o reclamă tactul politic.

Cât despre tact, ce să mai vorbesc?!

Critica îndreptăţită emanează din însuşi imboldul creării. Scopul ei, prin aşinare, nu e distrugerea, nici destrămarea, ci încheierea. O plăsezi dar atunci şi acolo, unde eşti convins, că ajută.

Iar aceasta ţi-o dictează tactul. Ei, tactul — nu-l poți defini, nici instrui, nici spune: el se naşte din pătrunderea adevărată a idealului şi din sentimentul de necesitate a realizării lui. Atât.

Dar una rămâne cert: *Critica de profesiune, critica meşteşug, critica vigilentă, crit ca jandarm, critica de control, cu un cuvânt critica ca scop propriu — n'au dreptul existenţei!*

Critică şi tact... Să mă ierţai, dacă vă mai spun de încheiere un basm. M'au vrăjit amintirile... Era băiatul acela, ce-mi crescuse la inimă. Cânta din vioară. Era în vacanţe. Petrecusem cu el prin munţi — nici nu mai ştiu bine — prin munţii Abrudului, ori pe sub Gorunul lui Horia, la Tebea. Auzise băiatul o doină din fluer. Străveche. Frumoasă, ca patima dreptilor; duioasă, ca însăşi durerea... Ş'a prins-o. Ne podidea lacrimen' ochi, tuturora, cum ni-o cânta din vioară. O vară întreagă, la umbra de codru...

Iar când începuse, să bată 'nspre galbănul toamnei, ne-am re'ntors acasă. Şi eram curios, să aud, ce-a zice maestrul băiatului — un Ţigan lăutar — moşneag, ce-a cântat odată, pe vremuri şi'n tabăra lăutarului. L'ani chemat la noi. Şi băiatul începu... cea doină străveche, ca patima dreptilor...

Ei, moşule, ce zici?! Ştiuta-i cântarea?! Şi bine-a cântat-o băiatul?! Noi plânsesem, cât lungă-i o vară — în patima ei...

Dar moşul tăcea. Şi n'tr'un târziu, ştergându-şi o lacrimă, şi-a întins, ca aiurea, mâna lungă, uscată spre vioara băiatului... ş'a luat-o.

Şi cum o strângea, lacrimând-o, la gât — a n'ceput să cânte. Acelaşi cântec. Ş'a zis: o cunosc, e doina durerii lui Horia...

Acelaşi cântec. Şi par'că totuşi, aieva nu mai era acelaşi. Că nu mai simţiai podidindu-te lacrimi în ochi — dar simţiai încheştare de pumni şi durere nebună şi scrâşnet de dinţi şi nebulia întregii nădejdi, ce-a pătimit-o de veacuri un neam fără sprijin şi fără noroc...

Atât. Şi n'a făcut critică moşul. A luat vioara. Şi-a cântat-o el doina. Mai domol, mai cu cumpăt — dar aspră totuşi şi răspicat, ca ura păstrată de veacuri.

Atât. Dar pare că lacrima ochilor lui îţi spunea mustrător: — Muncit de aceleaşi doruri fără de margini, de ce mă n'trebaţi de-i bine, ori rău — daţi vioara încoace — eu nu am păreri, — eu simt — dar cu toată puterea inimei mele şi — *critica mea — este cântecul meu!* —

Cântaţi dar cu toţii, celor ce glas mai bun v'a dat Dumnezeu, dar, pentru numele Lui — să nu mai cârţiţi!

Memorandul lui Justh

În vară şi în toamna anului 1909, după ce sfărmasse unitatea şi coeziunea coaliţiei din Camera ungară, partidul 48-ist de sub conducerea preşedintelui Camerei Iuliu Justh a încercat tot partidul, ca să ajungă singur la putere cu ajutorul lui Ladislau Lukács, bărbatul de încredere al Măiestreţii Sale.

Ca rezultat al întrevederilor dintre Lukács şi Justh, acest din urmă a compus un memorandum care conţinea condiţiunile, între cari partidul lui Justh ar fi intrat în înţelegere cu Lukács şi ar fi primit guvernul ţării.

Condiţiunile acestei învoeli erau, ca noua formaţiune guvernamentală să voteze toate necesităţile comune, contingentul militar în cadrele vechi, apoi toate cheltuielile anexiunii Bosniei şi Herţegovinei. Pretenţiunea principală a lui Justh era, ca noul guvern într'o declaraţiune să admită necesitatea independenţei economice a ţării şi să promită începerea lucrărilor pentru pregătirea băncii autonome unguereşti. Cheia întregului pact era însă votul universal. Noua formaţiune de guvern ar fi luat în programul său legiferarea înainte de toate a votului universal, iar apoi Camera ungară ar fi fost dizolvată, s'ar fi făcut alegerile nouă şi Camera întrunită pe temeiul votului universal ar fi fost chemată, ca să rezolve toate chestiunile politice pendente ale Statului.

Guvernul s'ar fi format sub preşedinţia unui bărbat de încredere al Împăratului, având în stîl său vre'o 2—3 miniştri afară de partide, iară ceilalţi din partidul lui Justh.

Strămătorat mai ales din partea deputaţilor aparţinători partidului popular, Iuliu Justh a cetit întreg memorandumul din chestiune în faţa Camerei, însă pe culoare a mai adăugat, că dânsul nu ar fi primit resort în noul guvern.

Ceeace ne interesează pe noi în toată afacerea aceasta este punctul memorandumului referitor la *votul universal*.

Iuliu Justh şi întreg partidul său a declarat din capul locului, că pretinde votul universal fără nici o restricţiune şi că tocmai acest punct programatic este pricina, pentru care a trebuit să spargă coaliţia şi să se despartă de gruparea lui Francisc Kossuth. În publicitate şi mai ales în decursul campaniei electorale aderenţii lui Justh pretutindeni au vestit votul universal şi prin această simulare a adevăratului democratism partidul lui Justh a izbutit să câştige simpatiile tuturor elementelor cu adevărat democratice ale ţării. Chiar şi între Români erau mulţi, cari înclinau spre o tovarăşie oare care cu acest partid, ba în unele locuri s'au încheiat faptic compromise la alegeri între justhişti şi între aderenţii partidului naţional român.

Conducătorii noştri politici, cari cunosc temeinic istoria şi dispoziţia sufletească a partidelor maghiare, nici odată nu au dat crezământ necoordonat asigurărilor platonice ale justhiştilor şi-au împus rezerva înţeleaptă în faţa de curtenirea acestor democraţi deghisaţi.

Publicarea memorandumului justhist a justificat perfect rezervele noastre. În memorandumul acest votul universal se promite pe lângă rezerva apărării intereselor naţionale E mai presus de orice îndoială, că sub aceste interese naţionale suntem să se înţeleagă interesele de supremaţie a raselor maghiare faţă de naţionalităţile nemaghiare ale ţării. Deci tot cântecul cel vechiu al şovinismului ungueresc.

Concluzia politică, ce trebuie să o facem în urma publicării memorandumului de sub întrebare este constatarea faptului, că *nici un partid politic maghiar*, care alcătuieşte astăzi Camera ungară, *nu voieşte cu sinceritate şi fără rezerva votul universal cel adevărat*, ci toate aceste partide ţintesc la susţinerea stărilor actuale politice din Ungaria şi stăruiesc la nedreptăţirea şi pentru mai departe a popoarelor nemaghiare din patrie.

Nu este prin urmare astăzi în ţara unguerească, nici un bărbat politic cu oarecare trecere, care ar cuteza să susţină votul universal fără nici o restricţiune şi trebuie să fim pregătiţi la o nedreptăţire şi mai crâncenă a noastră prin legiferarea reformei electorale.

Şi nu este nici un organ ungueresc de publicitate, care să nu vadă în prigonirea noastră naţională un interes al Statului ungar şi în desosebirea a naţiunii maghiare. Chiar şi votul universal al memorandumului justhist foile cele mai de frunte unguereşti îl califică drept o trădare naţională şi „Budapesti Hirlap“ în articolul despre memorandumul din chestiune numeşte chiar şi votul universal al lui Justh, care susţine şi el garantarea intereselor naţionale maghiare, *catastrofă a naţiunii maghiare* şi pe Justh îl pune în rândul celorlaltor bărbaţi de stat, *cari nu ştiu ce fac*.

Ştiam prea bine de mai înainte, că în situaţiunea actuală politică a Statului ungar, este absolută imposibilitate a spera o îmbunătăţire a soartei noastre vitrege. *Toate partidele maghiare din patrie voesc răul nostru şi în lupta grea, ce o purtăm pentru validitatea noastră politică în această ţară nefericită suntem avizaţi exclusiv la puterile noastre proprii.*

Cu puteri îndoite suntem nevoiaţi a accentua voinţa şi bărbăteasca noastră hotărâre de a susţine pretenţiunea noastră la viaţa naţională şi la validitatea noastră politică, care ni-se cuvine în raport cu serviciile neamului nostru prestate Statului şi Tronului.

Cu atât mai dureros trebuie să ne atingă nefericirea, ce a dat peste noi, că tocmai acum în zilele acestea de grea încercare, când în tim-

ÎN PRIMĂVARĂ

de G. de Maupassant

— traducere de C. I. G. Munteanu —

Când sosesc cele dintâi zile frumoase, când pământul se trezeşte şi înverzeşte, când căldura parfumată a aerului mângăie trupul, pătrunde în piept, în vine câte o plăcere nelămurită de fericire, o poftă de a alerga, de a merge în voia întâmplărei, de a sorbi din primăvară. Iarna fiind foarte aspră anul trecut, această nevoie de veselie fu în luna lui Maiu, ca o beţie ce mă cuprinsese, o îmbulzială de seri revărsătoare. Nu ştiu cum, că trezindu-mă într'o dimineaţă, privii prin ferăstră deasupra caselor vecine, pânza întinsă a ceriului înflăcărată de soare. Sticleţii în coliviile atârinate de ferestre cântau; un vuet vesel se auzia din stradă, eşii fericit pentru a mă duce, nu ştiu unde.

Oamenii pe cari îi întâlneau zimbiau; o adiere de fericire plutia pretutindeni în lumina caldă a primăverii ce revenise. Ar fi zis, că o poftă de iubire era răspândită în oraş, şi femeile în toaleta de dimineaţă, având în ochi o iubire ascunsă şi o graţie mai molatecă în mers, îmi tulburau nespus sufletul.

Fără a şti cum, fără a şti de ce, ajunsei la marginea Senei. Vapoarele, unul după altul mergeau cătră Sartsues, şi deodată îmi veni un gust nebun de a alerga prin poduri. Podul vaporului „Musa“ era tixit de pasageri, căci cel dintâi

soare te scoate fără voie din casă şi toată lumea se mişcă, vine, se duce, vorbeşte cu vecinul.

Aveam o vecină; o croitoreasă, de o gingăşie pariziană, cu un căpşor hălai subţun şi un păr blond buclat la tâmpile; un păr luminos ce se scutura până la ureche, alerga până la ceafă, juca în vânt, apoi se făcea un puf aşa de fin, aşa de uşor, aşa de blond, că de-abia îl găseai, însă pe care vrei să-l acoperi cu o ploaie de sărutări.

Supt stăruinţa privirii mele, întoarse capul apoi numai decât, lăsa ochii în jos, în vreme ce o gropiţă uşoară, în felul unui zâmbet gata să se ivească, aducând puţin colţul gurei sale, făcea să se ivească şi aici pufuleţul acesta fin, mătăsoş şi galben, pe care soarele îl auria puţin.

Răul liniştit se lărgea. O pace adâncă plutea în aer, şi un murmur de viaţă părea că umple cuprinsul întreg. Vecinica mea ridică ochii, şi de data asta, cum o priviam neconţinut, zâmbi cu tot dinadinsul. Era încântătoare în chipul asta, şi în privirea ei ce se perdeau în depărtare mii de lucruri îmi apărură, mii de lucruri neştiut până acum. Văzui adâncimi necunoscute, tot farmecul iubirei, toată poezia pe care o visăm, toată fericirea pe care o căutam. Şi aveam dorinţă nebună de a deschide braţele, de a o duce undeva pentru a-i şopti la urechea cuiva muzica vorbelor de iubire.

Era gata să deschid gura să-i vorbesc, când cineva mă atinse pe umăr. Mă întorsei, îndată, şi văzui un om cu aspectul ordinar, nici tânăr, nici bătrân, ce se uita la mine cu un aer trist.

— Aşi vrea să-ţi vorbesc, spuse el.

Făcui o strâmbătură pe care o văzu fără îndoială, căci adăugă:

— „Îi însemnat.“

Mă ridicai în picioare şi-l urmaşi la capătul celalalt al vaporului.

— Domnule, reluă el, când se apropia iarnă cu frigul, cu ploaia şi cu zăpada, doctorul d-tale îţi spune în fie ce zi: „Acopereţi bine picioarele fereşte-te de răceală, de guturai, de bronşită, de pleurizie“, atunci faci o mulţime de lucruri, porţi flanelă, pardesiuri groase, ghete căptuşite, ceiaşi nu te împiedecă uneori să stai două luni în pat. Însă când primăvara se reîntoarce cu frunze şi flori cu lumină caldă şi molesitoare, cu mireasmă de câmp ce te turbură, te înduioşează fără nici un motiv, nu-i nime care să-ţi zică: „Domnule fereşte-te de iubire“. E pitulată pe tot locul; te pândeşte în fiecare colţisor, toate înşelăciunile ei sunt puternice, toate armele ei sunt ascuţite, toate vicleniile ei sunt pregătite! Păzeşte-te de iubire! Păzeşte-te de iubire!.. E mai primejdioasă de că guturaiul, bronşita, pleurizia! Nu iartă şi face pe toţi să făptuiască prostii de nereparat. Da, domnule, spun că în fiecare an, guvernul ar trebui să lipească pe ziduri afişe mari cu cuvintele acestor: „Întoarcerea primăverii. Cetăţenii francezi, păziţi-vă de iubire“ după cum pe uşile caselor se scrie: „Păziţi-vă de vopsea“.

— Ei bine, de vreme ce guvernul nu o face, eu îl înlocuiesc, şi îţi spun: „Păzeşte-te de iubire, îi gata să te cuprindă şi am datorită să încunoştiinţez mai dinainte cum încunoştiinţezi în Rusia, unui trecător al cărui nas îi îngheaţă“.

cel mai apropiat se va decide asupra sortii noastre cel puțin pentru jumătate de veac, frați erbiți de patimi, cred a-și împlini datoria lor națională ponegrind pe conducătorii încercați ai acestui nefericit popor și sub masca unei pretense intelectualități se aruncă veninos între rândurile luptătorilor naționali spre a-i disgusta, spre a mârni pe toți și a produce haosul, în care se va îngropa binele neamului nostru și se va facilita dușmanilor lovitură, pe care ne-o pregătesc. Dacă asta este activitate națională, atunci noi nu suntem în curat cu noțiunea unei astfel de activități.

Despre dări sau impozite

Cu 1 Ianuarie a. c. au ajuns la executivă toate legile noi ale impozitelor, create la anul 1909.

Articolul de lege V. 1909. *Despre îndreptarea cadastrului impozitului funciar* (cadastrul dărei de pământ) și *despre statorirea procentului impozitului funciar* — intrase în ființă deja la 1909, 1 Aprilie, cu ziua promulgării.

Toate celelalte, șapte articole de lege, privitoare la reforma impozitelor, anume:

Art. VI. 1909. *Despre impozitul caselor.*

Art. VII. 1909. *Despre impozitul intereselor de capital și al rentelor.*

Art. VIII. 1909. *Despre impozitul câștigului celor întreprinderi, cari sunt obligate a da soteală publică.*

Art. IX. 1909. *Despre impozitul general de câștig.*

Art. X. 1909. *Despre impozitul venitelor.*

Art. XI. 1909. *Despre manipularea impozitelor publice.*

Și Art. XII. 1909. *Despre unificarea manipulării prestărilor publice;* — toate acestea au ajuns la executivă abia acum, cu 1 Ianuarie a. c.

O seamă de legi acestea, de-o importanță mare, pentru toți cetățenii țării. Și credem, că vom face un serviciu binevenit publicului nostru cititor, când ne luăm angajamentul, ca la locul acesta, să expunem în liniiamente generale aceste legi, scopul și tendința lor, să remarcăm, pe de altă parte, toate acelea dispozițiuni ale lor, cari interesează direct pe contribuabili, resumându-le iar și concis și așa adnotându-le cu glose explicative, ca cunoașterea lor să le fie tuturor purtată, cu un cuvânt, să fie fiește care pus în posibilitatea, de-a și le însuși pentru folosul practic.

Cu expunerea aceasta mai urmărim însă și al doilea scop. *După ce vom isprăvi cu expunerea și explicarea materialului brut al textului*

legilor — ne vom strădui să fixăm și portretul politico-psihologic, al dispozițiunilor cuprinse în ele.

Căci dacă ne dăm numai puținel seama: atunci, când contribuabilul plătește filerul dărei, atunci când rodul muncii și al câștigului său îl împărțește cu Statul — atunci, el îndeplinește unul dintre cele mai de căpetenie acte politice. Filerii aceia ai contribuabililor, incurși din dări în visteria Statului, sunt doar picăturile de sânge, cari susțin viața Țării, cari îi măresc puterea. Prin urmare legile impozitelor sunt de natură eminentamente politică. Viața noastră privată, fiind cu mii și mii de fire legată și de-a întregul ei, condiționată de viața politică a Țării, — atunci, când ni-se cere să jertfim avutul, ori sărăcia noastră pentru susținerea și întărirea vieții Statului — ei, atunci e nu numai dreptul, dar e de datorința noastră, ca oameni și ca cetățeni, să ne luminăm bine asupra întrebărilor, că în ce fel dăm și pentru ce și că ce răsplată avem să așteptăm. Pentru că nici o plată, fără răsplată!

*

Ne vom năzui, să facem dar tabloul psihologic al dispozițiunilor acestor legi, vădind totodată întreagă tendința lor de ordin politic. Pentru că tuturor acelor, cari numai puținel s'au îndelnicit, să pătrundă în vâlmășagul, înadins încurcat, al sistemului de impozite, al cutărei țări, li-e prea bine cunoscut, că spectrul fidel al raporturilor de putere dintr'un Stat, nici unde nu-l poți analiza mai cu ușurință, decât din painginișul legilor de impozit — ele fiind prin urmare, cea mai neînșelătoare oglindă a situațiunii politice, din cutare Țară.

Punctele de mănecare, principiile generale, prin prisma cărora vom privi și analiza aceste legi, o să le tractăm paralel, în cadrele câtorva articole de fond. În baza acestor principii, o să facem însă aci, la locul acesta, critica amănunțită și specială a chestionatelor legi.

*

Iar dacă expunerile noastre nu ar avea și alt rezultat, afară de folosul particular al contribuabililor, cunoscând aceste legi — unul totuși mai nădăjduim, un rezultat de natură publică: *Va ști să-și dea seamă, limpede, fieștecare, că anume de ce plătim cu toții atât de nebucuroși dările.*

Pentru că una e cert. Inzadar aș fi convins de mii de ori, că „una dintre cele mai supreme datorii ale cetățeanului față de Țară e plățirea dărilor...” Inzadar ași fi convins despre cea mai absolută necesitate a existenței statului și prin urmare de susținerea lui, prin împlinirea impozitelor — e'nzadar; și susțin, că în butul tuturor acestora, nu s'ar afla zece drepti, — pe tot întinsul Țării acesteia, — cari să nu spună minciună, când ar zice, că nu li se parecă le-ar trage măselele, când

sunt nevoiți, să-și deschidă pungile, împlinindu-și datoria dărei!

Ei, de ce?! Pentru că banul din pungă nu'l dai nici când bucuros — imi veți zice. — Ași! Iți cântă însă lăutarul din vioară și bucuros îi dai gologanul. La cerșitori și pentru câte alte știute și neștiute binefaceri, de câte ori nu dai și nu-ți pare rău.

De ce dar tocmai de banul Cesarului?!

Ei, asta-i taina! Și asta am nădejdea, c'o s'o deslegăm în șirul acestor expuneri. Și cred, că nu va fi fără folos.

Politica în Ungaria

Ședința Casei magnaților.

Joi, 9 Februarie, la orele 12 a. m. Casa magnaților va ținea o ședință, în care se vor alege membrii comisiei verificatoare și delegații Croații, și se va recitifica lista membrilor Casei magnaților.

Delegațiunea ungară.

Ieri, Luni, după amiază subcomisia externelor a delegațiunii ungare a continuat debaterile bugetului de externe. *Iuliu Săghy* atrage din nou atenția ministrului de externe asupra manifestărilor ce se observă la opinia publică românească în contra Statului ungar, ca ministrul să atragă atenția Guvernului român asupra acestui fenomen îngrijitor. Tot asemenea și *Iuliu Laszkary* atrage atențiunea ministrului de externe asupra *agitațiunilor ce se arată în Ardeal, a căror cuib ar fi în București.*

Contele *Iosif Majláth* face o asemănare între iredentismul român și italian, aprobă părerea lui *Săghy*, că *iredentismul român e tot atât de primejdios, ca și cel italian.* A vorbit apoi ministrul de externe, contele *Aehrenthal*, care a spus următoarele:

— „Domnul delegat, contele *Batthyányi*, presupune, că sporirea marinei s'ar face mai mult la dorința Germaniei. Aceasta e o legendă, luată din presa engleză. Același domn delegat a mai declarat, că sporirea marinei noastre este îndreptată în contra aliatei noastre, Italia. Față de

Rămasei nemışcat în fața acestui ciudat perșaj, și, luând un aier demn: „In sfârșit, domnule, mi-se pare, că te amesteci în lucruri ce nu te privesc de loc.”

Făcu o mișcare repede, și răspuse: „Oh! domnule! domnule! dacă văd un om ce se înecă, trebuie să-l las să piară? Iată, că am să-ți spun astfel povestirea mea, și vei înțelege pentru ce cutez să-ți vorbesc.

„Era în anul trecut, tot cam pe vremea aceea. Trebuie să-ți spun, în primul rând, domnule, că sunt funcționar la ministerul Marinei, de șefii noștri, comisarii, iau în serios galoane lor pentru a ne socoti ca pe niște animale. Oh! domnule! dacă toți șefii ar fi civili... In sfârșit... Deci zăriam din biroul nou un colțisor cer albastru unde sburau rândunici, și îmi plăcea să joc în mijlocul registrelor.

„Dorința mea de libertate crescuse într'atât, căt cu toată supărarea mea, mă dusei la maiștrul meu de șef. Era un individ morocănos, conținut înfuriat, spusei că sunt bolnav. Mă luă în față și strigă: „Nu cred, domnule. In sfârșit poți să te duci! Ce crezi, că un birou funcționa cu niște slujbași ca d-ta?”

„Inșă plecai și mă îndreptai către Sena. Era timp ca azi; și luai vaporul „Musa” pentru căce un incunjur pe la Saint-Cloud.

„Ah! domnule, ce rău îmi pare, că mi-a plăcut șeful să plec!

„Mi-se păru, că cresc sub soare. Imi plăcea soarele, vaporul, râul, copacii, casele, vecinii, și imi venea să îmbrățișez pe cineva: era iuvenii, care își gâtea cursa.

„Deodată la Trocadero, o copilă tânără se urcă cu un pachetel în mână și se așeză în fața mea.

„Era frumoasă, da, domnule, însă e ciudat cum femeile îți par mai frumoase când îi vremea mai frumoasă, în deosebi primăvara au un farmec amețitor, un nu știu ce ciudat.

„O priviam și mă privea și ea, — însă numai din când în când, ca a d-tale. In sfârșit, tot uitându-ne unul la altul, mi-se păru, că ni cunoșteam îndeajuns pentru a lega o convorbire și îi și vorbii. Imi răspuse. Cu adevărat era foarte drăguță. Mă fermeca, dragă domnule!

„La Saint-Cloud, se dădu jos. Mergea să dea o comandă. Când se reîntoarse, vaporul și plecă. Incepui să merg pe lângă ea și dulceața aierului ni făcea pe amândoi să oftăm.

— „Ce bine trebuie se fie în pădure” îi zisei eu.

Imi respunse: — „Oh da.”

— Dacă ne-am duce să facem un ocol, domnișoară.

„Se uită cu coada ochiului la mine pentru a socoti bine ceia-ce prețuiam, în urmă după câteva șovăeli, primit. Și iacătă-ne, cot la cot, în mijlocul arborilor, sub frunzișul nedesvoltat încă, iarba înaltă tare, de un verde strălucitor era năpădită de soare și rouă, de insecte ce se îndrăgosteau și ele. Peste tot locul se auzia cântecul paserilor. Atunci tovarășa mea începu să alerge sărind, îmbătată de aier și de mireasma câmpului. Și eu alergam după ea. Ce prost îi omul uneori.

„După aceia cânta nebunește mii de lucruri, arii de operă, cântecul Musettei! Cântecul Musettei! ce poetic mi se păru atunci! Plângiam aproape. Oh! Toate copilăriile astea îți tulbură capul, nu lua niciodată, crede-mă, o femeie, care cântă la țară, în deosebi dacă cântă cântecul Musettei.

„In curând fu obosită și se așeză pe jos, iar eu la picioarele ei, si îi prinsei mâinile, mânăștele ei presărate de înțepături de ac și aceasta mă înduioșă. Imi spunea: „Iacă-tă sfintele urme ale muncii. „Oh! domnule, domnule, știi ce înseamnă sfintele urme ale muncii? Inseamnă toate flecuriile atelierului, toate ștregăriile murmurate, spiritul terfelit de toate murdăriile povestite, castitatea perdată, toată prostia trăcănelilor, toată mizeria obiceiurilor zilnice, toată îngustimea minții ideilor proprii femeilor de jos, aflate în aceia care poartă la marginea degetelor sfintele urme ale muncii.

„După aceia ne-am privit pe lung în ochii „Oh! ochiul acesta al femeii, ce putere are! Cum tulbură, cuprind, posedă, stăpânește. Ce adânc pare, plin de făgăduieli nesfârșite. Și înseamnă asta să te uiți în suflet! Oh! Domnule, ce minciună. Dacă s'ar vedea în suflet, te îndreptez că vei fi mai cuminte.

„In sfârșit, eram aprins, nebun. Voiam să o iau în brațe. Imi zise: „Ia mâinile!”

„Atunci îngenunchiai lângă ea și îi deschisei inima mea. Păru mirată de schimbarea asta și mă socoti ca pe un mincinos ca și cum și-ar fi zis: Ah! așa ești. Ei bine vom vedea cine-i mai tare.

acestea declar, că voim sporirea marinei din motivul, că în privința aceasta am fost rămași îndărăt și stăteam înaintea alternativei, că ori sporim marina, ori în general o desființăm. Regret că în delegațiunea ungară s'au făcut astfel de declarații, cari au darul să stârneasă neîncredere față de politica noastră externă și să deie unor ziare iarăși ocazie de a face sgomot.

Guvernul are datoria, ca să cumpănească viitorul și eventualitățile viitorului. Noi înșine să grijim de siguranța noastră. Vedem, că nu numai marile puteri, ci și Statele mici urmează tot numai procedura aceasta. D. e. Elveția e Stat neutral, dar cu toate acestea își pregătește bine și-si sporește în grad mare puterea armată. În Elveția, după cum am văzut din o statistică, spesele de-un cap sunt mult mai mari decât la noi în Austro-Ungaria.

S'a amintit, că răspunsul ce l'am dat în delegațiunea austriacă lui Taft, președintelui Statelor-Unite, în chestia ideii de desarmare n'ar fi fost destul de prevenitor. Dreptaceea repet răspunsul ce l'am dat: *In numele Austro-Ungariei salut cu simpatie această inițiativă.* Imediat m'am pus în atingere cu celelalte State în chestia aceasta; de oare ce este de mare însemnătate să știm și să cunoaștem modul cum este primită inițiativa aceasta și de celelalte State.

Rog onorata subcomisie, să primească budgetul ministerului meu."

După vorbirea ministrului de externe comisia a primit proiectul raportului, ca în fiecare an ministrul de externe să raporteze delegațiunii despre cetățenii ungari aplicați la serviciul externelor.

Comisia a primit budgetul atât în general, cât și în parte.

Socialiștii în contra budgetului militar.

Ieri partidul socialist a împărțit jumătate milion de exemplare dintr'o broșură scrisă în contra budgetului militar. În timpul cel mai apropiat broșura va apare și în limbile: românească, germană, sârbească și slovească.

"Când îi vorba de iubire, domnule, sunteți întotdeauna niște prostănaci și femeile neguțătoarese.

"Ași fi putut să procedez, fără îndoială, am înțeles mai în urmă prostia mea, însă cea ce căutam, eu, nu era un trup, era iubire, ideal. Am făcut simțământ când așa fi trebuit să-mi folosesc mai bine timpul.

"Pe dată ce se îndestulă de declarațiile mele, se rădică în sus, și ne întorserăm la St. Cloud. Nu o părăsii decât la Paris. Avea aerul atât de trist la întoarcere încât o întrebai: "Mă gândesc că iacă-tă o zi cum nu sunt multe în viață". Inima îmi bătea îngrozitor.

"O revăzui în Dumineca următoare, și Dumineca cealaltă. O dusei la Bougivol, Saint Germain, Saisons Laffitte, Soissy; peste tot locul unde se desfășoară iubirea de mahala...

"Îmi pierdii capul în cele din urmă, și, trei luni după aceia, o luai de nevastă.

"Ce vrei domnule, ești funcționar, singurel, fără familie, fără sfaturi! Îți spui, că viața ar fi cu o femeie. Și te căsătorești cu ea.

"Tunci te ocărăște de dimineață până în seară, nu înțelege nimic, trâncănește într'una; cântă cât poate mai tare cântecul Musettei. Oh! Cântecul Musettei. Ce lucru plictisitor; — se bate cu negustorii de cărbuni, povestește portăriței intimitățile căsniciei, încredințează servitoarei vecinului toate tainele și are capul umflat de povești atât de stupide, de credinți atât de idioate, de păreri atât de caraghioase, de prejudeții atât de uimitoare, în cât suspin de desnădejde, domnule, sau de câte ori îi vorbesc."

Iată cum sfârșește broșura:

"Partidul muncii oțelit în tradări crede, că acum va putea stoarce totul dela țara îngreșată, că poate arunca în gunoiul polițelor false scrisoare, în care regele, guvernul și Camera au promis legiferarea sufragului universal înainte de rezolvirea chestiilor militare. Acum a sosit timpul, ca poporul să se ridice, să plece în luptă în contra acelor, cari îl amenință cu ruina și pentru dreptul, fără de care Ungaria și mai departe va rămâne țara nebuniei militare și absolutismului boieresc. Două devize să ne conducă în lupta aceasta. Jos cu militarismul! Trăiască votul universal, egal și secret!"

Litere —

— Arte —

— Științe

SĂRUTUL

(Versuri albe)

Plăpând, pe albe aripioare,
Uu flutur zboară prin ether,
Din loc în loc, și lâng'o floare
El se opri.
O micșunică era floarea,
Cu trupu-i mic, vopsit cu aur,
Și cu smarald și cu safir,
S'oprește fluturul, și 'ncepe
Cuvinte dragi ca să-i șoptească,
Pe când vecinele-i geloase, de dragul lui,
O 'nvidiau:
„Ce corp frumos ai, micșunico,
Și ce parfum divin, și tainic
Trimești prin aer pân' la stele.
De ce stai tu nepăsătoare,
Nu vezi că eu mă 'nebunesc
De dorul tău? Că te iubesc
Cum niciodată altu'n lume
N'a mai iubit?
Hai, nu mai sta nepăsătoare,
Ridică-ți capul dragălaș,
Privește-mă și vezi de-s sincer
Sau de-s palavre-a mele vorbe.
Hai, nu mai sta la îndoială;
O clipă uită-te la mine,
Și lasă-mă să te sărut.

Central Library Cluj

Nu vezi că ard de nerăbdare?
Nu vezi că mor de dorul tău?
Nu vezi că vin mereu spre tine?
Te îndoiești, o, micșunică,
Te îndoiești că te iubesc?
Hai, nu mai sta nepăsătoare,
Hai, dă-mi o dulce sărutare!"
Iar micșunica 'ncrezătoare,
Ridică capu-i către el,
Iar fluturile drept pe gură
O sărută.
Și floricea adormi,
Simțind atunci o vrajă dulce...
Târziu, când ea se deșteaptă,
Când împrejur privi mirată,
Văzu, că fluturul sburase:
Sburase să mai păcăliască
Și alte flori încrezătoare.
Și când se 'ntoarse către soare,
Incet petalele-i draguțe,
Pe jos picară câte una,
Și floarea 'n urmă s'ofili,
Căci sărutarea lui fusese
Otrava morții nemiloase.
Acum uscată e, și nimeni
La ea nici că se mai gândește.

Păziți-vă, draguțe flori,
De sărutatul vr'unui flutur.

Traian Gh. Dimitriu.

AMORUL

Poveste, o scurtă poveste,
Acelaș e veșnic amorul,
Te-aprinde și fără de veste
Dispare ca fumul, ca norul...

O blondă a fost, ori o brnă
Cu ochii de corb, sau ca cerul,
Rămas-a un cântec de strună
Ce-l cântă și-acuma misterul!

Mihail Munteanu.

Efectele fulgerelor asupra animalelor și oamenilor

Opera înfricoșată a fulgerului se manifestă de-opotrivă și asupra animalelor și oamenilor. Până și din cazurile din Romos și Turdas destul de rare, ne putem convinge despre diversitatea în care se manifestă schintea asupra corpului animal. Ar reclama volume întregi voind să înregistrăm multe exemple asupra efectelor ce le poate manifesta. Mă voiu mărgini, în schimb la indicarea lor pe scurt:

Haine da — leziuni ba. (Casul din Romos)
Hainele interne da — cele externe ba.
Leziuni da — haine ba.
Descoaserea hainelor, — și aruncarea lor.
Desbrăcarea victimelor.
Amețiri, paralisări.
Omoruri.
Fulgere plicide.

Din toate actele fulgerului, unul din cele mai uimitoare e de a-și lăsa victima în atitudine ce o avea înainte de surprindere. Cardan amintește un exemplu extraordinar de acest fel. Pe timpul unei furtuni violente, opt secerători punându-se la prânz sub un stejar, toți opt fur surprinși de acelaș fulger, a cărui descărcare se auzi până departe. Când trecătorii se apropiară să vadă ce e, secerătorii, petrificați de fulger omoritor, păreau că-și continuă prânzul liniștiți. Unul își ținea păharul, al doilea își ducea pâinea la gură, al treilea își ținea mâna pe farfurie etc. Moartea i-a surprins și i-a lăsat în poziția, ce aveau în momentul trăsnetului.

O particularitate a fulgerului, provenind din mișcarea-i săltăreață, se constată în maniera în care de a lovi alternativ.

Arago amintește, că în Flavigny (Cote-d'Or, Franța), cinci cai se aflau într'un grajd, în car

Tăcu, tare atins. Îl priveam, cuprins de milă, față de acest om prostănac, și eram să-i răspund ceva, când vaporul se opri. Ajunserăm la St. Cloud. Femeiușca care mă tulburase, se ridică pentru a coborî jos. Trecu pe lângă mine asvârlindu-mi o uitătură repede, îmi surăse ascuns, după aceea sări pe ponton.

Alergai să o ajung, însă prietenul meu mă luă de mână. Mă smuci cu o mișcare puternică; el mă înfășcă de pulpana hainei și mă trăgea înapoi repetând: — Nu te duce! Nu te duce! cu o voce atât de puternică, încât toată lumea se întoarse.

Se auziră răsete în preajma noastră și stăteam, neclintit, infuriat, însă fără să cutez ceva în fața ridicolului și scandalului și vaporul plecă.

Femeiușca, rămase pe ponton, se uită la mine, depărtându-mă cu un aer desamăgit, în vreme ce persecutorul meu îmi șopti la ureche, frecându-și mâinile:

— Fii încredințat, că ți-am făcut un mare serviciu.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Ellz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

pătrunse fulgerul. Primii doi cai și ultimii doi periră. Cel din mijloc rămase neatins.

Intr'o zi fulgerul isbind în câmpul deschis, a surprins cinci cai aflători într'un șir. Primul și ultimul au fost omorâți. Cei din mijloc au scăpat.

În alte cazuri, alegerea victimelor e și mai meticuloasă. E omorâtă una. Scapă a doua. Cade a treia. Scapă a patra. Și așa mai departe.

Pe timpul unei furtuni din Aug. 1901, ce avu loc în ducatul Posen, fulgerul a pătruns, prin ușa întredeschisă, într'un grajd, unde se aflau douăzeci de vaci. Zece au fost omorite, începând dela cea mai aproape de ușă. A doua fu cruțată. A treia omorită și așa mai departe: toate cele de număr impar au căzut victime. Văcarul, aflându-se tot în grajd, după un moment de asurzire, s'a ridicat fără să i-se fi întâmplat ceva accident. Fulgerul nu a aprins nimic, deși grajdul era plin de paie.

Unele persoane par a se bucura de privilegiul de a primi des vizitele fulgerului, fără să suferă pe urma acestor atacuri repetate. Sunt aievea persoane atractive.

Astfel se spune despre Mithridat, că a fost fulgerat de două-ori în viața sa.

O doamnă din Bourgogne fu atinsă în repețite rânduri de schinteile fulgerului, fără să simțască alt rău, decât ceva sbiciuiri și câteva trăsături livide pe braț și pe picioare.

Se cunosc cazuri, în cari unele persoane au fost fulgerate mai de multeori în cursul aceleiași furtuni, fără să fi sucombat acelor asalturi multiple.

Pe bună dreptate trebuie să relevăm și fulgerele terapeutice, în cari schinteia electrică se arată rivală cu cei mai devotați învățați ai lui Esculap.

Pe timpul furtunii din 1 August 1901, un trăsnet s'a descărcat în casa lui Wolf Menyhért din Németsároslak. Femeia lui Wolf zăcea bolnavă în pat, de săptămâni, fără să-și poată mișca membrele. În momentul fulgerului însă a sărit din pat și fără nici un ajutor a alergat în curte.

Kraft Ebing a demonstrat, în diferite cazuri, cum unele paralisii, provin din autosugestia persoanelor isterice. Efectul vindecător al fulgerului poate consta deci nu numai în electricitatea schinteei, ci tot pe atât și în autosugestia persoanelor atinse, în cutremurarea voinței de a scăpa de biciul teribil.

Vedem din faptele înșirate, cât de tainic, cât de grozav e fenomenul fulgerului, cât de variate li sunt efectele. Dacă s'ar putea prinde și cârmui după plac: serviciile ce le-ar aduce neamului omenesc, ar fi nenumărate.

Franklin a făcut de mult (1752) primul pas. Alții au continuat și vor continua. Să sperăm, că cu timpul, focul înfricoșat al ceriului, săgețile năpraznice ale lui Jupiter se vor lăsa înjugate spre tot ajutorul omului.

Gavril Todică.

Agricultură — — Industrie — — Comerț

Selecțiunea porumbului

Selecțiunea metodică a porumbului datează de puțin timp în Europa și una din țările în care trebuiesc căutate cele dintâi începuturi ale ei e Ungaria. Porumbul de Alcsuth (numele unui domeniului al arhiducelui Iosif), porumbul timpuriu secuesc, selecționat de Árpád Szent Királyi din Gagy, stau mărturie despre aceasta.

Cea dintâi lucrare cu care se începe selecțiunea porumbului, e însemnarea tuturer firelor cărora le-a dat spicul mai de vreme — semn de precocitate. Când vegetațiunea porumbului e aproape sfârșită, se face a doua alegere.

De data aceasta se aleg plantele cu o creștere puternică și cu câte 2—3 știuleți pe cocean (strujan). Acestea împreună cu cele ce au înflorit mai de vreme, se taie și se leagă în maldărele mici care se așează deosebit. Mai târziu știuleții

se rup și desfac de foc. Atunci se face a treia alegere care are în vedere forma știuleților, îmbrăcarea lor cu boabe și rândurile de boabe.

Ca formă, știuleții trebuie să înfățișeze pe deplin tipul rasei ce voesc a îmbunătăți. Pentru determinarea cât mai exactă a conturului lor, d. Fleischmann din Ruma a construit un măsurător foarte ingenios despre care a publicat un articol în No. 11 al revistei *Illustrierte landw. Zeitung* din 5 Februarie, 1910.

Acest măsurător e compus din două bucăți de lemne din care una în formă de L e spintecată pe oare-care lungime în amândouă ramurile ei, iar una în formă de coasă ale cărei ramuri intră în spintecăturile celeilalte.

Bucata în formă de L prezintă diviziuni pe amândouă laturile ei, cea în formă de coasă e divizată numai pe latura adusă în formă de coasă (latura care ar înfățișa coporâia nu e divizată).

Știuletele se vâră în măsurător cu vârful în jos și e cuprins între cele două părți ale lui. Partea în formă de coasă se mișcă mai în sus sau mai în jos, mai la dreapta sau la stânga până când știuletele se lipește bine și de ea. Atunci se citește lungimea lui (pe ramura verticală a piesei în formă de L), diametrul la cotor (pe ramura arcuită a piesei în formă de coasă) și diametrul lui la vârf (pe ramura orizontală a piesei în formă de L).

Aceste trei măsurători determină conturul știuletelui căci cu ajutorul lor se poate afla dacă știuletele e cilindric sau ascuțit.

Dacă însemnăm cu L lungimea știuletelui, cu D diametrul lui la cotor și cu d diametrul lui la vârf, atunci formula $(D-d) 100$ pe L ne dă coeficientul de îngustime. Cu cât acest coeficient va fi mai mic, cu atât știuletele va avea o formă mai apropiată de cea a unui cilindru și cu cât numitul coeficient va fi mai mare, cu atât știuletele va fi mai „ascuțit” la vârf.

Un știulete de porumb cincantini a avut următoarele dimensiuni: L = 13, 6 c. m.; D = 3 c. m.; d = 2, 5 c. m. Coeficientul lui de îngustime a fost dar $(3-2,5) 100$ pe 13,6 = 268. Unul de porumb Alcsuth a avut L = 12 c. m.; D = 4 c. m.; d = 3 c. m. Coeficientul de îngustime a fost dar $(4-3) 100$ pe 12 = 833.

În afară de formă, trebuie să mai avem în vedere că știuleții pe cari îi alegem să fie îmbrăcați cu boabe până la vârf și nu cu boabe mărunte ci pe deplin dezvoltate. Boabele să fie bine îndesate și rândurile lor să fie drepte.

După ce am sfârșit cu alegerea știuleților din punctele de vedere expuse până aci, se face cea din urmă alegere și anume se aleg știuleții ale căror boabe reprezintă un cât mai mare de sută din greutatea totală. Acest lucru se stabilește prin cântărirea știuletelui (necurățat de boabe) și apoi a boabelor de pe el. Să zicem că un știulete cântărește 150 grame. Curățăm boabele de pe el și le cântărim numai pe ele. Să zicem că boabele trag 130 de grame. Atunci ele reprezintă mai bine din 86 la sută din greutatea știuletelui, un procent ideal. Numai boabele știuleților la cari cocii (curățați) trag foarte puțin se aleg pentru sămânță.

După informațiunile ce dă profesorul F. Schindler în cartea lui despre cereale (*Getreidebau*, Berlin 1909), la Alcsuth se fac trei categorii de știuleți: cu 86 la sută boabe cu 86—84 la sută boabe și cu 84—80 la sută boabe. Din știuleții clasei întâia nu se aleg pentru sămânță decât boabele dela mijloc (adecă cele mai goale). Alegerea expusă până aci urmează 4—5 ani.

În America de și se pomenește de activitatea unui Leaming (1825) sau a unui Riley (1875), totuși selecțiunea metodică a porumbului care acolo are o importanță cu mult mai mare ca în Europa, nu a început decât pela 1897, în urma stăruințelor profesorului universitar Cyril Hopkins. Pornind dela principiul stațiunei din Svalof (Suedia) că un știulete, ca și un spic, își are individualitatea lui proprie, numitul profesor recomandă ca toate boabele unui știulete ales să fie semănate, fie într'un rând, fie într'un strat (tăbliță, răzor).

Toate firele slabe, pipernicite sunt castrate, adică li-se scoate spicul până nu se coace pole-nul. Punctele avute în vedere la alegere sânt tot ca în Europa, cu adăugirea că în America se mai observă și pozițiunea știuleților pe strujan precum și coada care leagă știuletele de strujan.

În afară de această selecțiune care nu urmărește decât producția. Americanii au început și alegeri în vederea calității boabelor și experiențele premergătoare ale lui Hopkins ne arată că au pornit pe un drum bun.

C. S. A.

Să sprijinim industria și comercianții noștri

Trecând prin vremuri din ce în ce mai vitrege și mai aspre, noi Români de pe aceste plaiuri încântătoare ale țării noastre din an în an mai înstrăinată, siliți de împrejurări fatale ori cărei dezvoltări pe tărâmul activității omenesti de tot felul, ne-am mărginit până mai eri alaltă eri îndeletnicirea noastră, puterea noastră de producțiune pe tărâmul practic al vieții, abia la două din diversele ramuri ale producțiunii muncii omenesti, și anume: plugăria, pe care o facem încă și astăzi tot cu mijloacele primitive, moștenită de la moșii și strămoșii noștri, și la cărturarimea de care în primul moment se simția absolută trebuința.

Dar viața cu multiplele ei cerințe și exigențe din ziua de azi, numai putea să ne lase mult timp în starea aceea de înapoiere, căci vântul cald al deșteptării și îndrumării popoarelor pentru noile condiții de viață, străbătu și în colibe noastre făcând pe la mulți din ai noștri să nu se mai mulțumiască cu rostul unei vieți simpliste, de privațiuni, ca până acuma și unii din fiii sătenilor noștri, la început mai puțini, mai apoi din ce în ce mai mulți luară calea orașelor, aplicându-se pe la diverse ateliere, pe la maestri străini pentru a se deprinde și ei cu meșteșugul meseriilor.

Peste măsură de greu era la început, căci maieștrii străini pricepând la vreme, că această invazie de ucenici români pe la meserii le-ar putea fi într'o zi fatală, făcându-le concurență pe tărâmul pe care până aci, numai ei în deși i-l disputau, nu voiau cu nici un preț să deslăsuiască și Românilor secretul — tehnica meșteșugului, întrebuițându-i mai mult la atribuțiuni de servitori.

Românului îi e greu până se apucă de ceva, căci cu răbdare și cu stăruință — două cerințe atât de imperioase în deprinderea meșteșugului — l-a înzestrat D-zeu.

Odată porniți pe această cale, ei nu se îndură învinși, trecând toate pedecile și obstacolele ce li-se puneau în cale, și astăzi spre mulțumirea și laș putea zice chiar, spre mândria noastră, am ajuns, deși într'un răstimp destul de scurt să înregistrăm chiar aci pe piața Aradului câteva firme onorabile, cari pe zi ce trece cuceresc cu vaza și reputația lor încrederea publicului.

Printre cele dintâi am putea cita, așa în treacăt, marea firmă a fraților *Burza*, prăvălie de fierărie și diverse unelte și mașini agricole și industriale din piața Boros-Béni.

Fabrica de turnătorie în fier a d-lui *Maxim Vulcu*, de lângă gara locală; iar acum mai nou înregistrată firma d-lui *Constantin Petruțiu*, tapițer de salon și decorator din piața Tököly No. 2.

D. Petruțiu, copil de sătean dela Pauliș, prin străduințele sale într'adevăr de admirat, a învățat meșteșugul de tapițerie cu multă greutate, căci această branșă era poate cea mai neglijată de noi Români — trecând printr'o mulțime de peripeții până ce a ajuns unde se află.

Fire născocitoare, inventivă, el nu s'a mulțumit ca mulți alții, numai să lucreze în atelier, executând cu conștiințiozitate toate comenzile ce primea ci, contemplativ cu mintea și firea sa era întotdeauna în căutarea unui mijloc de perfecționare a castei sale.

Spre mândria noastră putem spune, că el a născocit un mijloc, o invenție, care va fi o curată revoluție în meșteșugul tapițeriei. Pentru acest scop el a făcut pașii necesari, trimițând secretul invenției sale la ministerul din Budapesta de unde așteaptă cât mai curând să-i sosească brevetul. Până atunci îi trimitem frățeștile noastre încurajări și îi dorim toată izbânda în reușita invenției sale.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

— Manifestul partidului liberal — Modificarea Constituției și colegiul unic — Reforma administrativă și autonomia județelor — Impozitul progresiv pe venit — Alte reforme —

Duminecă 23 Ian. st. v. — La congresul pe care partidul național român îl va ține mâine în sala Dacia, d-l Ion I. Brătianu va da citire manifestului pe baza căruia liberalii vor duce lupta în alegeri precum și în tot timpul opoziției.

Mulțumită bunăvoinței unui eminent fruntaș al partidului liberal, am putut obține înadins pentru *Românul* următoarele destăinuri asupra cuprinsului acestui manifest.

Două sunt punctele predominante din acest manifest, care precizează în trăsături largi, activitatea viitoare a partidului liberal. Și aceste puncte sunt: *Reforma electorală*, care va cere *modificarea Constituției și reforma administrativă*.

1. **Reforma electorală.** — În ceea ce privește reforma electorală — care azi interesează în gradul cel mai înalt opinia noastră publică găsim următoarele pasaje în manifestul partidului:

„Pentru complectarea operei întreprinse, pentru consolidarea ei trainică, pentru dezvoltarea mai departe a tuturor forțelor României, partidul național-liberal are credința că trebuia să se dea o mai mare extensiune puținței tuturor cetățenilor de a participa, prin exprimarea voinței lor, la viața Statului, așa ca Statul să reprezinte mai fidel simțimintele și voințele tuturor Românilor“.

Iar mai departe, relativ la aceeași chestie, manifestul spune:

„Spre a desăvârși însă opera trecutului și reformele ce propunem pentru viitor, se impune să adaptăm Constituția noastră nouilor necesități ale societății. În reforma electorală noi vedem mijlocul cel mai eficace de a solidariza toate forțele națiunii și de a asigura armonia socială, care ar fi primejduită dacă nu s'ar da revindicărilor populare puțința exprimării într'un mod legal.“

„Partidul național liberal, care prin încrederea în puterile militare ale neamului a făcut posibilă dobândirea și asigurarea independenței, care prin încrederea în forțele lui economice a stabilit creditul național, iar la 1901 a evitat o catastrofă financiară, care, în sfârșit, prin încrederea în vitalitatea națiunii a restabilit la 1907 pacea socială, va încorona opera sa de organizare și de întărire a statului prin încrederea ce are în cuminența politică a acestui popor“.

Din informațiile noastre particulare, culese din sursa cea mai autorizată, putem afirma că sub această formulă partidul național-liberal înțelege să preconizeze colegiul unic.

Reforma administrativă. Privitor la intențiile, pe cari partidul liberal le are în chestia reformei administrative găsim cele ce urmează în manifestul liberal:

„Imprejurările trecătoare ne-au silit să lăsăm la o parte preocupările de descentralizare și să dăm mai multă atențiune mijloacelor cari asigură autoritatea Statului, dar, odată aceste nevoi înlăturate credem, că a venit momentul să dăm județelor și comunelor mai mare dezvoltare a puținței de a regula ele înșeși interesele lor proprii. Vom căuta să lăsăm județul stăpân pe întesele lui și, în măsură de a exercita el o tutelă binefăcătoare asupra comunelor; deprinderea de a îngriji de toate afacerile locale care nu sunt direct legate de interesul Statului va permite înflorirea județelor și comunelor, fiind tot de-odată pentru cetățeni cea mai bună școală politică pentru a se forma la apărarea intereselor de competență ale Statului“.

Alte reforme. Eu afară de aceste două puncte, asupra cărora am stăruit mai mult fiind-că precizarea lor era așteptată cu mare nerăbdare aci, manifestul liberal promite măsuri:

a) pentru îmbunătățirea și întărirea ostirei naționale;

b) pentru sporirea micii proprietăți,

după normele puse în legea Casei rurale, și a proprietății mijlocii;

c) îmbunătățirea legii tocmelilor agricole și înființarea burselor muncii;

d) trecerea bunurilor de mână moartă în proprietatea țărănească;

e) sprijinirea mării agriculturi prin ajutorarea *sindicatelor agricole* și prin înființarea unor *camere de agricultură*;

f) va îngriji ca fie-care sat să-și aibă școala sa și va îmbunătăți starea materială și morală a învățătorilor și preoților;

g) organizarea creditului agricol și îmbunătățirea învățământului tehnic și comercial;

h) încurajarea capitalului și inițiativei naționale;

i) asigurarea muncitorilor în contra accidentelor invalidității și bătrâneții, prin participarea celor trei factori interesați: Statul, patronul și muncitorul;

j) încurajarea înființării băncilor de meseriași, preferirea meseriașilor români la furniturile Statului, scutirea de potenta, etc. pe meseriașii începători, etc.;

k) sporirea căilor de transport și a mijloacelor de înavuțire în vederea ieftinirii traiului;

l) stabilirea impozitului progresiv pe venit;

m) revizuirea codicelor legislative, înființarea unui *consiliu legislativ* și întinderea inamovibilității judecătorești.

Bucureșteanul.

O măsură utilă

— Inființarea oficiilor sanitare la graniță pentru controlul muncitorilor străini —

Peste puțină vreme se vor începe semănăturile de primăvară și suntem în ajunul campaniei agricole când proprietarii încep a-și angaja brațe de muncă din statele vecine.

Numeroasele rapoarte ale medicilor din țară dovedesc că, majoritatea acestor brațe care se importă și în special muncitorii din Bulgaria, aduc cu ei germenii a numeroase boale molipsitoare, ca scabie, variolă, sifilis, etc., care stârnesc în centrele unde se stabilesc adevărate focare epidemice.

Pentru evitarea acestor epidemii, pe viitor, d. doctor N. Bărdescu, directorul serviciului sanitar, a hotărât a supune pe toți acești muncitori, unui riguros control medical, mai cu seamă, că urma relațiilor primite s'a constatat, că în Bulgaria, Basarabia și Austro-Ungaria, există focare de holeră în stare latentă.

D. doctor N. Bărdescu va întocmi zilele acestea un regulament pentru organizarea unui asemenea serviciu la principalele puncte de intrare în țară, prin care se va stabili modul cum se va exercita controlul sanitar în aceste puncte, pentru toate brațele care se importă din streinătate pentru muncile agricole.

Greva

dela abatorul Capitalei

Măcelarii tăietori dela abatorul din Capitală, cari sunt în grevă de patru zile, au refuzat să reia lucrul cu toate parlamentările cari s'au urmat între delegația măcelarilor parlagii și patroni.

Eri la orele 9 dimineața când urma să se înceapă tăierea, parlagii greviști, au venit la abator și în mod pașnic au asistat la tăiere, pe care au făcut-o si eri, parlagii aduși de patroni din Brăila și Galați — peste douăzeci și cinci — împreună cu oamenii de serviciu.

Tăierea s'a continuat până la orele 5 d. a. și s'au tăiat 235 vite.

La orele 10 și jumătate dimineața d. profesor doctor N. Tomescu membru în comisia interimară, însoțit d. d. Irimia Popescu, medic veterinar șef al Capitalei, au sosit la abator unde au fost întâmpinați de parlagii greviști.

D. profesor d. N. Tomescu a ascultat plângerile greviștilor, care au cerut ca patronii să nu le mai plătească salarii lunare. Să le dea tăie de carne, și să fie liberi a lucra, cum vor voi la care patron vor voi ei.

D. profesor doctor N. Tomescu le-a spus greviștilor, că d-sa, nu vede în actuala grevă decât o discuție, de ordin intim angajată între patroni și lucrători.

Primăria nesuferind nici un fel de pagube și nefiind întru nimic angajată în această discuție, nu are pentru greviști, de cât sfatul ca ei să cedeze condițiilor puse de patroni și pe care d-sa le vede favorabile greviștilor.

Revolta deținuților dela Doftana

— Deținuții sparg celulele —

Câmpina. Acum două zile deținuții din închisoarea Doftana s'au revoltat. Partea din ei care erau ținuți la celule, au sfărâmat porțile de fier din interiorul închisoarei, și au liberat din celule și pe ceilalți deținuți.

Apoi s'au adunat și cu toții fac un tumult îngrozitor în curtea închisoarei, amenințând direcția.

S'a avizat parchetul de Prahova și direcția închisorilor.

Se știe că acum câteva zile a avut loc o mișcare a deținuților și direcția închisoarei le-a pedepsit pe toții la închisoare celulară, ceea ce i-a nemulțumit și astfel au spart celulele, ajutându-se apoi unii pe alții și îndemnându-se la rebeliune.

Amănunte luate la direcția închisorilor.

La orele 3 d. Fara, directorul general al închisorilor a plecat la Ploești, de unde împreună cu primul procuror și un procuror de secție dela tribunalul din Ploești, vor pleca imediat la Doftana.

Din relațiile oficiale, care ni-s'au dat dela direcție, aflăm că săptămâna trecută, câțiva arestanți se răsvrătiseră din nou, și d. Fara a dispus ca condamnații recidiviști și cei vinovați care au luat parte la greva de acum o săptămână să fie puși la celulă.

Azi împlinindu-se termenul pedepsei, deținuții au fost scoși din celule și duși în atelierelor de lucru.

Ei însă în loc să meargă la atelierelor de lucru, s'au solidarizat cu ceilalți deținuți, amers la celule unde o parte din ei erau închis și i-au scos afară. În urmă au spart ușile și geamurile mai multor celule.

Gardienii sperându-se, au ieșit afară din închisoare și au încuiat ușile.

D. Fara va face în astă seară o minuțioasă anchetă împreună cu procurorul general și procurorul de secție dela Ploești.

Nouii amănunte.

Ploești. O telegramă sosită autorităților locale anunță, că deținuții penitenciarului Doftana în număr de peste 460 s'au răscolat.

Ei refuză a da orice lămurire până la sosirea d-lui director general al închisorilor și a procurorului general.

Au plecat la fața locului d-nii prim-procuror Atanasiade și d. prefect de județ Luca Elefterescu.

Deținuții sunt foarte surescitați. Cei cari au fost puși în lanțuri au rupt lanțurile și au scos afară pe toți deținuții încarcerăți, secstrând totodată 3 gardieni.

Pentru orice eventualitate, s'a dat ordin ca un escadron din reg. 6 de călărași să fie gata de plecare.

Scrisori din Viena

— Raportul dintre Austria și Ungaria — și
Maghiarii —

Viena, 5 Februarie.

De când a luat frânele guvernării ministrul Khuen Héderváry s'a întrebat de multe ori, că oare nu este timpul a crea un raport mai bun între cele două state, între Austria și Ungaria. Prin învingerea partidului „muncei naționale” asupra partidului kossuthist și justhist, părea de tot naturală o concurență a partidelor din Ungaria și Austria, precum și o schimbare de frond a partidelor din Austria, căci partidul „muncei naționale” stătea pe baza programului dela 1867. O parte a presei austriace, care reprezenta mai mult interesele maghiare, ca cele austriace, agita mult această idee.

Politicianii însă, cari nu se iau după vorbe bine sunătoare, ci după realitate, au susținut pe atunci, că situația nu s'a schimbat. Și contele Khuen și-a creat o majoritate cu aceleași mijloace, ca și antecesorii săi.

Și partidul „muncei naționale” — o dovedește aceasta numele personalităților, cari sunt conducătorii lui — se străduiește să ajungă aceeași țintă, ca și partidele maghiare, cari se joacă acum de-a opoziția. Numai că sunt cu mult mai prevăzători și doresc să-și ajungă ținta mai încet. Nu e așa dar nici un motiv a se cânta osanale din partea Austriei că s'a înlăturat coaliția. E ușor de explicat așa dar, că toate partidele din Austria, vecinic învinuite pentru ura ce ar predica față de Maghiari, doresc din toată inima în interesul poziției de mare putere a Monarhiei, o concurență din toate puterile pentru puterea și vaza statului Habsburgilor.

Pentru crearea unui raport mai bun, real, nu numai între miniștri, se recere înainte de toate, ca toți cetățenii din Ungaria să se poată valida pe deplin politicește. Nime în Austria n-are antipatia față de Ungaria, ba naționalitățile nemaghiare se bucură chiar de mare simpatie.

Politica urmată însă de Maghiari, cari au toată conducerea, precum și sistemul lor, ne-a lăsat la o luptă de apărare. Aceasta luptă trebuie continuată până atunci, până ce Ungaria nu va înceta a cultiva numai interesele Maghiarilor de sine și nu va înceta a neglija majoritatea locuitorilor, pe care o privește chiar ca neexistentă.

E clar, că între astfel de împrejurări nu este sosit încă timpul pentru schimbarea raportului dintre cele două state, iar cu forța ori șifortul nu se poate face nimic în privința aceasta. Dincontră e explicabil și nu trebuie să se mire nimic, că la noi sunt oamenii abia prezervatori și rezervați, când se știe cum înțeleg și exploatează Maghiarii și cea mai mică manifestare de politeț. Când primarul Vienei a vizitat pe oficianții din fruntea primăriei din Budapesta, de bunăseama n-a intenționat să accentueze o schimbare în ținuta social-cresștinilor ori să devieze și nimicească programul marelui și neîntatului său înaintaș dr. Carol Lueger.

Dr. Neumayer e dela fire conciliant iar interesul lui personal e identic cu interesul oficianului său înalt de primar al Capitalei din Monarhie.

Cu toate acestea au fost mulți, cari și-au exprimat îngrijorarea la timpul său, că vizita lui dr. Neumayer va fi restălmăcită și de aceea să se facă vizita. Aceasta din motivul, că toți cunoșteau firea Maghiarilor.

De fapt comentarele presei maghiare au fost de așa fel, că a fost imposibil ca Viena să rămână indiferentă. Politeța primarului din Viena, socotit ca o abatere și o părăsire a punctului de vedere alui dr. Lueger. Urmarea a fost, că clubul social-cresștinilor din consiliul comun al s'a văzut îndemnat a abandona invitarea reprezentanței comunale din Budapesta la balul orașului Viena, care a fost proiectată la început. Aceasta a fost la tot cazul lucrul cel mai bun, ce s'a putut face în împrejurările date. Austriacii saluta de bună seamă cu bucurie o bază pentru îmbunătățirea raporturilor dintre cele două state, dar este sigur, că nu vor alerga după aceasta.

Ei nu pot lăsa nimic din punctul lor, căci se pretind cu privire la raportul de drept pu-

blic între Austria și Ungaria, referitor la armată, nu pornește din interes egoistic, ci din interesul unității Imperiului și în urma prerogativelor Coroanei, cari nu se pot viola.

Cât este de mare susceptibilitatea Maghiarilor, s'a văzut și în timpul din urmă. E caracteristic din cale afară, că directorul Ladislau Beóthy a răspuns deloc printr'o scrisoare la neinvitarea primăriei din Budapesta la balul orașului Viena. Scrisoarea era adresată direcțiunii dela „Deutsches Volkstheater” în care spune, că debutul ensemblului acestui teatru la Pesta nu se poate primi din cauza repețitelor vătămări aduse orașului Budapesta. Ca și când arta teatrală germană și oaspeții vienezi n'ar fi fost siliți pe timpul domniei partidului ovreu prieten Maghiarilor, să fugă de „ospitalitatea” maghiară din motivul demonstrațiilor aranjate de dânsii! Cum cugetă și vorbesc Maghiarii despre Germani, ne arată vorbirea deputatului Hock, rostită de curând, în care Germanii sunt acuzați de tradare. Expunerile mai recente ale contelui Tisza cu prilejul discuțiunii asupra proiectului băncei, ne dovedesc deasemenea deosebirea ce este între partidul muncii naționale și între partidul kossuthist, când e vorba de Austria. Vorbirea aceasta, în care au curs invectivele din belșug asupra noastră și în care vorbea în genere despre Austria „scurtă la minte”, o putea rosti oricare kossuthist ori justhist.

Aceste toate dovedesc, că nici decât nu e de lipsă să schimbăm ținuta noastră de până aici față de dânsii, ori să umblăm după favorul lor.

Increderea în sine a Maghiarilor nu cunoaște reciprocitate pe baza egalității, ci pretinde supunere. Aceasta duce apoi la lucruri ridicole, cum a fost bunăoară purtarea viceprezidentului Camerei și a delegatului ceh *Zazworka*, care s'a făcut plăcut la conducătorii partidelor din Camera ungară prin cărțile sale de vizită ungurești!

Austriacus.

Din Bucovina

— Din durerile recensământului —

E obicei ca, după răstimp de vreme să se facă numărătoarea națiunilor din cuprinsul Imperiului... Și după cum altă dată, așa se face și în vremea noastră. Nu vezi ziar — fie ori rutean, ori ovreesc — care să nu strige din toate puterile, făcându-și atenți conaționali. Firește că e vorba și de multe nelegiuiri: mulți căutându-și prin mijloace nepermise, propriul interes... Dacă și Românii luptă, și chiar cu multă putere — apoi ei luptă pentru o cauză dreaptă, lupta lor e sfântă și curată; ei nu umblă cu felurite înșelătorii — ei caută să-i apere pe cei ce sunt Români, de atacuri și amenințări din partea unor din cei străini — amenințări, cu scopul de a-i cucerii pentru ei...

Lupta aceasta din partea Românilor bucovineni e măreață și înălțătoare — e deamnă de adevărată admirație... Dar cu toată veselia ce-ți produce această activitate, spre marea nefericire, rămâi îndurerat la auzul unor lucruri ce se pot auzi trec... Cu toată abnegația unora, s'au găsit alții, Români din clasa înaltă — oameni luminați, dar întunecați moralmente — cari, în întrevederea unei bune situații, și-au renegat neamul din care fac parte, primind a figura în numărul națiunii nemțești... Și dacă unii din țărani români ar figura pe lista ruteană, apoi ei nici odată n'ar putea fi demni atât de condamnat ca acești nelegiuți, cari se rușinează a se mai numi Români...

Și la aceasta nemărginită durere, se mai adaugă, cu vremea, altele... Mai zilele trecute se răspândi ca fulgerul trista veste că în Corsești, nelegiuții de Ruteni au bătut pe un Român lăsându-l pe moarte... Și acest sărman cresștin — n'avusese altă vină, decât că luptase îndemnându-și pe cei din acelaș neam, ca nu cumva să fie înșelați de dușmanii neîmpăcați... Dacă însă numai sufletul acesta nevinovat ar fi victima acestei lucrări, tot ar fi un bine... N'avem puțința să spunem nimic sigur în viitorul apropiat, dar prevedem din nefericire că recensământul va produce și alte dureri nației noastre din Bucovina.

V. Herda.

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Greșeli de geografie

Se crede, că se învață bine de tot geografia și totuși cele mai mari și mai ciudate greșeli geografice, se întâlnesc la fiecare pas, atât în ziare, cât și în convorbirile oamenilor celor mai „luminați”.

N'am cetit zilele astea, că Hadramantul e în Caucazia, când e în Arabia, pe-aproape de golful persic?

Henry Durand, în „Revue scientifique” ne dă o listă lungă de cele ce i-s'a întâmplat să întâlnească mai des în Franța.

Așa, cam toți cred, că Americile cele două se întind pe un meridian, cu coasta lor apuseană, deci dela Miază-noapte la Miază-zi. Și cu toate astea, America de Miază-noapte e mult, foarte mult mai la Apus decât cea de Miază-zi. Dacă ai întreba pe cineva: New-Yorkul ori Valparaiso (Chili) e mai la răsărit, și-ar răspunde, că New-Yorkul și când colo e tocmai din potrivă, deci, că meridianul portului chilian e mai aproape de al nostru, decât al New-Yorkului.

Dela Capul verde (Senegalia) pân' la Capul Roca (Brazilia), e abia a treia parte din depărtarea dela Hamburg la New-York. Acolo i-ar trebui unui vapor bun numai două zile spre a trece Oceanul.

Cine-ar crede, că după ce se va dura calea ferată transsahariană, c'o ramură la Saint-Louis în Senegalia și alta la Tanger și Ceuta, va fi cu puțință a trece în America dela Paris prin Gibraltar, Saint Louis, Rio de Janerio, plutind numai două zile pe Ocean.

Tot astfel se crede, că Italia se întinde dela Miază-noapte la Miază-zi, când în adevăr e de la Nord la S-Est. Intre punctul cel mai apusean al Italiei (Bardonneche) și Otranto cel mai răsăritean, e mai mare deosebire de longitudine decât între răsăritul și apusul împărăției germane!

Tot așa de mari și de multe sunt greșelile în privința latitudinilor geografice. Câți știu că New-Yorkul se află pe același paralel cu Neapolul și Washingtonul pe-al Lisabonei, San-Franciscul pe-al Tunisului și New-Orleans (Florida) pe-al Cairului? Iși dau mulți seamă că Tariful (Gibraltarul) și Matapanul (la Morea) se află mai la miază-zi decât Algerul și că latitudinea lor e aceeași cu a culmelor Himalaiei?

Ba și mai rău: cine știe că Lizard (cap la Anglia) se află pe paralelul orașului Mainz din Germania, orică Londra e mai la miază-noapte decât Bruxelles?

Mai nime nu știe, că Berlinul e pe același paralel cu Petropavlovsc, capitala Camciatcei și Bruxelles e mai aproape de pol decât Vladivostocul și are latitudinea mijlocului insulei Sahalin.

De-asemenea: cine își dă seamă, că Lionul e pe paralelul Milanului, că Toulouse e mai la miază-zi decât Florența, Barcelona mai la miază-zi decât Roma și Neapolul mai departe de equator decât Madridul?

Iată ce însemnează a nu învăța geografia pe glob artificial, ci pe hărți despărțite și fără a căuta să ne dăm seamă de lucruri. Iată ce însemnează a învăța geografia pe de-a rostul fără pic de judecată.

CRONICA EXTERNĂ

Deschiderea Camerei engleze

La 6 Februarie a fost deschisă Camera engleză printr'un mesagiu cetit de regele Gheorghe V. La mesagiu a asistat și regina. E primul parlament deschis de noul rege, parlament compus din deputați aleși în alegerile de curând.

În mesagiu regele a amintit prin cuvinte duioase moartea tatălui său răpit pe neașteptate dela-cârma țării. A promis, că va lua ca model domnia regelui Eduard, a cărei politică vrea s'o urmeze și dânsul în toate afacerile Regatului. Relațiile Angliei cu străinătatea sunt cele mai bune. Se va încheia o nouă convenție comercială cu Japonia spre mulțumirea Regatului. Referitor

la multe plângeri, ce s'au ivit în timpul din urmă, că comerțul englez în Persia nu este asigurat, a declarat regele în mesagiu, că Guvernul englez a făcut demersurile cele mai energice față de Persia, care să intervină cu toată vaza și puterea ei întru curmarea stărilor anormale. Conformarea Persiei acestei intervenții va aduce cu sine ridicarea prestigiului acestui Stat. A adus apoi la cunoștința Camerei, că în luna Maiu se va ține o conferință a Imperiului, în care vor fi reprezentate și coloniile și unde se vor debate amănunțit toate trebuințele mai apropiate ale supușilor. După festivitățile încoronării regele va cerceta Indiile, ca și aici să aducă la cunoștința coloniei în mod sărbătoresc suirea sa pe tron.

A amintit apoi de reformele sociale ce le intenționează Guvernul și pe cari trebuie să-le rezolve noua Cameră.

A stărnit mirare, că în mesagiu nu s'a făcut nici o amintire despre problemele mai mari, ce s'au agitat mult în timpul din urmă.

Nu s'a amintit nici Homerule, nici reforma casei Lorzilor. Mulți credeau, că guvernul ar fi abandonat ambele probleme. Adevărul este că guvernul voiește să rezolve ambele probleme pe baza unei consfătuiri prealabile cu partidele, cari sunt mai interesate în afacerile acestea.

Reforma Casei de sus vrea să ștergă dreptul de veto al Lorzilor în orice chestie financiară, iar în alte chestii să se facă cele mai mari restrângeri. Casa Lorzilor să nu mai fie compusă din membri, cari își câștigă dreptul prin nașterea lor, ci să fie compusă din membrii numiți și aleși. În chipul acesta parlamentul englez face încă un pas înainte în constituționalism, căci se apropie și mai mult de adevărata reprezentanță, care își are baza în masele largi ale poporului. Prin ștergerea dreptului de veto în chestii curat financiare se asigură mersul regulat al mașineriei Statului și nu este expusă la perturbațiuni provenite din patima politice de partid. Dat fiind simțul adevărat constituțional al Englezilor, noua reformă nu va să zică mâna liberă a guvernului de a lucra după bunul său plac.

Chestia parlamentului pe seama Irlandei, s'a retăcut din motivul, că rezolvirea ei va trage după sine o seamă de alte chestii tot atât de importante și grave. Se pare, că Homerule nuse poate altcum rezolvi, decât că și celorlalte părți ale Regatului se vor da asemenea parlamente. Așa dar și Scoției și Walesului.

Caracterul lor va fi provincial și va necesita un parlament central, în care să fie reprezentate toate aceste ținuturi.

Guvernul trebuie să dea o rezoluție acestei chestii, căci altcum nū-și va putea asigura majoritatea în Cameră. Dacă Irii vor sprijini guvernul, va fi în Cameră o neînsemnată opoziție a muncitorilor, care însă în urma numărului mic nu va putea face mari greutăți guvernului.

Soarta guvernului e depusă azi în mâinile Irilor și e întrebare, dacă forma ce le-o îmbie guvernul, îi va mulțumi pe Iri sau ba?

Parlamentul ungar.

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 7 Februarie.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.
Prezidează *Návay Lajos*.

Chestia băncii.

Szobony Antal (kossuthist): Spune, că nu-i mulțumit cu banca comună, deoarece ea nu a ajutat pe oamenii săraci, nu acordă nici credite personale, ca cea din Germania. Introducerea plăților în numerar întâmpină foarte multe și mari greutăți, încât pe lângă toată asigurarea guvernului ea pare irealizabilă. Declară că nu primește proiectul ministrului. (Aprobări în stânga).

Ráth Endre (justhist): În curând debaterile în chestia băncii se vor îngloba, deoarece în parlament nu este nici un partid, care ar clarifica situația cu toată sinceritatea. Partidul mun-

cei nu voiește să mărturisească, că avem dreptul de-a pretinde înființarea băncii autonome...

Ilosvay Layos: Tocmai noi s'o spunem? (Ilaritate. Sgomot).

Contele **Batthyány Pál**: Pentru ce nu vă trageți consecințele?

Ráth Endre: Zadarnic vorbiți despre deviză, dividendă, banca nu este chestia expertilor, ci a patriotismului unguresc. (Aprobări în stânga. Ilaritate în dreapta). A patriotismului, care și din punct de vedere economic ar crește prin banca autonomă, deoarece vedem că în România capitalul băncii naționale jace minuni.

Atâtea greutăți apasă țara, emigrarea într'atâta se urcă, încât necondiționat trebuie să trecem la altă bază economică: la banca autonomă. (Aprobări în stânga.). Precum fiecare individ are un ideal spre care se năzuiește, tot așa și țara trebuie să aibe un astfel de ideal, care este independentă. (Aprobări în stânga.). În partea de dincolo sunt foarte mulți tineri, cari, durere, de cele mai multe-ori accentuează principiul practicei, în care dominează practica individuală. Opoziția nicicând n'a făcut-o aceasta.

Ugron Zoltán: Au abandonat chestiile militare!

Fráter Loránt: Apă! Dați-i apă!

Ráth Endre: Polemizează cu vorbirea lui Antal Géza.

Declară că nu primește proiectul ministrului. (Aprobări în stânga).

Președintele: Cine urmează la cuvânt? (Sgomot).

Strigăte în stânga: Pauză! Pauză!

Notarul Szinyei-Merse: Rónay Jenő!

Rónay Jenő (guvernamental): Concepția lui **Ráth E.** în chestia creditului economic e riscată. Banca comună n'are nici în clin nici în mănecă cu emigrarea. Foarte mulți emigranți se duc în America mânași de pofte aventuriere, iar nu din cauza urcării cu jumătate procent a intereselor de bancă.

Națiunea poată să trăiască în mizerie și cu banca autonomă, și — fără ea. Primește proiectul ministrului.

INFORMAȚIUNI

De-ale noastre.

Arad, 7 Februarie 1911.

Cu începere de astăzi publicăm romanul „Piatra Muerii” povestire din viața bucovinenilor, de d. Emil Grigorovitz. Fiind de mult folos pentru lectura poporului și în special pentru femei, înființarea unor rubrici de romane sau nuvele mai lungi, am dispus ca acestea să se publice pe paginile 9 și 10 astfel ca cititorii să le poată tăia din ziar și aduna formând un fel de caet sau carte din ele, ca apoi să fie mai bine păstrate sau împrumutate și altora.

D. I. L. Caragiale în Arad. Azi Aradul a avut un distins și preaiubit oaspe. A venit să ne vadă d. **I. L. Caragiale**, marele nostru scriitor. Sosind dela București cu trenul accelerat de dimineața, a cercetat redacția ziarului nostru, apoi localitățile „Tribunei”. A luat masa în societatea dlui Goldiș, iară după amiază a petrecut la cafeneaua Vaș la masa românească, unde a încântat pe toți prin drăgălașia spiritului său. Ne-a părut atât de rău, că după amiază **nenea Iancu** ne-a părăsit plecând spre Budapesta. Nu l-am lăsat însă să plece fără a ne da promisiunea, că la primăvară va veni în mijlocul nostru pentru mai multe zile. Il așteptăm cu drag.

Aviz învățătorilor. Pe baza informațiilor ce am primit, putem liniști pe toți pe cari îi privește, că ajutorul de întregire a salariilor învățătoresți, s'a pus deja în curgere în ordinea, în care s'au subșternut și se subștern petițiile ajustate conform instrucțiunii ministeriale.

Constantin Lucaciu — osândit. Ni-se telegrafiază, că părintele Constantin Lucaciu din Dorolțiu, e condamnat la 3 zile închisoare și amendă de 60 coroane.

Tribunalul din Sătmar și-a împlinit deci iarăși o datorie sfântă. Încă un „rebel periculos” terorizat.

Conferința a patra dela Asociație. Chestiunile de igienă și de medicină populară, pe lângă toată însemnătatea lor, sunt lăsate mai mult în grija viitorului. Lumea, cu excepția specialiștilor, nu se prea ocupă de ele. Astfel conferința din igienă, ținută Duminecă în 5 Februar de dr. Ilie Beu, sosește la timp, și este foarte de dorit, ca ea să nu rămâie izolată, ci să fie urmată de alte conferințe cu subiecte din același domeniu. Domnul dr. Beu a vorbit, pe scurt și lămurit, despre holeră și mijloacele de apărare împotriva ei; a făcut istoricului acestei epidemii, a arătat călătoriile ei din Asia în celelalte continente, felul surprinzător cum se răspândește, precum și jertfele numeroase de vieți omenești ce a secerat cu deosebire în anii mai demult: a stăruit asupra meritelor bacteriologului Robert Koch, care a descoperit bacilul holerei, și în sfârșit a explicat măsurile de apărare în cazuri de epidemii, și adevărat atât măsurile ce privesc autoritățile, cât și cele privitoare la persoane singuratic. Conferința a fost bine cercetată și bine primită.

Recensământ. Cel mai împoporat oraș în comitatul Hunedoarei este orașul **Petroșeni** cu peste 10 mii de suflete, **Deva** are 8500, **Orăștia** 7200, **Hațegul** 3500. Din **Reghinul-săsesc** se scrie că recensământul a constatat 7300 de locuitori, (în 1900 au fost 6500), între aceștia 1436 de Români.

Nou medic român în Timișoara. Primit un mătorul anunț: Vă aduc cu plăcere la cunoștință, că m'am instalat în Timișoara Bégapart 7, și din 20 Februarie voi consulta pentru boalele de căile urinare (rărunchi, bășică, prostată, uretră) boalele de păr și cosmetică. Analiză histobacteriologică de urine. Dr. Gheorghe Crăciun, fost monitor la spitalul Necker din Paris.

Cantină școlară în Caransebeș. Inteligentă română din Caransebeș, întrunită la 21 Ianuar într-o conferință în scopul întemeierii unei noi instituțiuni, la sfârșitul aceleia, la propunerea dlui dr. Petru Barbu, a hotărât înființarea unei cantine școlare, alegând un comitet în persoanele dlui dr. P. Barbu, dr. Cornel Cornean, Ștefan Jian și învățătorii I. Vuia, A. Miloia, P. Jumanca și C. Curescu. Cantina s'a inaugurat ieri, Luni. De mește: Anghela Pepa, Florica Șușoiu, Florica Barbu, Silvia Dona, Ecaterina Fordean și Cătălina Săcălăzan s'au angajat de-a aduna oferte.

Deie cerul să fie de bun augur aceste ste semne bune ale vremii.

Pocăiții. „Telegraful român” primește dela Vulcan următoarea informație: „De câțiva ani încoace s'a încuibat și în țara Jiului o seamă de pocăiți Săcui, cari în timpul din urmă și-au întins mrejele și asupra Românilor. Au și prins vr'o câțiva. Săcuii s'au întărit binișor, mai ales de când preotul reformat din Vulcan, încă s'a clarat pocăit și a pornit el însuși agitație în oameni. Nu așa însă Românii. Preoții Români au pornit o contraagitație. Astfel preotul nou gr.-or. din Vulcan, dr. Seb. Stanca, a ținut un ciclu de șapte predici, începând cu ziua de Nicolae. A vorbit despre Biserică, cruce, icoană, preoție, botez, Fecioara Maria și cuminecătură. Iar Duminecă în 22 Ianuarie s'a întâmplat, că poporul indignat ieșind din biserică, a luat asalt cuibul pocăiților români, cu totul 5 oameni. Bieții pocăiți au scăpat numai cu fuga și în două zile s'au curățit din comună. Au mai rămas unul singur, care în încăpăținarea lui, persistă și e batjocură tuturor oamenilor, cu atât mai vârtos, că i-s'au descoperit multe fapte imorale. Așa trebuie huiduiți toți acești rătăciți încăpăținați.”

Cununie. D-soara *LeŃiŃa LeŃnican* (Dobra) și d. dr. *Ștefan Chirilovicu* (Iliu-Murășană) anunță că și vor celebra cununia religioasă Duminecă, 19 Februarie n. 1911, în biserica română gr.-or. din Dobra, la orele 5 d. a. — Felicitări!

Petreceri.

Concert în Sebeșul-Săsesc. Comitetul cercual al despărțământului VI (Sebeș) al „Astrei” a invitat corul reuniunii române de cântări din Săliște să deie un concert în Sebeșul-săsesc, sub auspiciile și în fondul despărțământului. Reuniunea din Săliște a primit această invitație astfel concertul se va ține în 24 Februarie în sala mare de la „Leul de aur”. Până la publicarea programului și a altor informații rușim pe onorații domni și alți intelectuali din orașul nostru și jur, să binevoiască a sprijini comitetul despărțământului în nobila sa intențiune de a da populației din Sebeș și jur prilej de-a gusta artă românească și de-ași petrece câteva ore împreună. După concert urmează dans. Pentru eventuale informații se poate adresa oricinei secretarul despărțământului, d. *Ioan Băilă*, tucor orfanal orășenesc. — *Comitetul cercual.*

Petracere cu dans în Beiuș. Comuna bisecească gr.-or. română din *Beiuș*, a invitat la petrecerea cu dans ce se va aranja în favorul scoalei sale, *Duminecă în 19 Februarie st. n.* 1911, în „Hotelul Opidan” („Városi szálloda”). Începutul la 8 ore seara.

Din patrie.

Iarnă grea. De o săptămână bântue un viur urât pe întreaga țara Jiului. Ninsorea nu înțăță zi și noapte. Zăpada este pretutindeni așape de un metru. Carăle nu mai circulează aproape de fel. Căile sunt toate troenite. Comutația trenurilor suferă întârziere de ciasuri înegi. De mult n'a fost o iarnă ca aceasta pe aici.

Din străinătate.

Socialiștii-creștini în contra lui Schönaich. Partidul socialist-creștin într'un comunicat semioficios ne spune: „Se înșală foarte mult cei, ce nădăduiesc să se înțeleie în curând tratamentele delegaționale. Serios nici nu se poate combina, că discuția asupra bugetului să se sfârșească înainte de 15 Martie”. Comunicatul acesta întărește mult curentul de opoziție contra bugetului militar ce se manifestează și pronunțat printre rândurile delegațiilor

austriaci veniți la Viena. Și astfel e știut, că îndeosebi partidul socialist democrat a îndrumat delegații săi să-i facă opoziție guvernului comun, mai ales însă ministrului de războiu Schönaich.

Abdul Hamid încearcă să scape. Pe semne Abdul Hamid, nu se simte bine în palatul său din Salonic. Bătrânul ex-sultan, odinioară poruncitor peste o țară, e obicinuit cu libertatea și cât e de bătrân râvnește la ea. De când e în Salonic îl preocupă unicul gând, — scăparea. Profită de toate prilejurile binevenite. Și e șiret.

În zilele trecute și-a adus la harem trei femei din Circas, cu cari însă nu era mulțumit de fel bătrânul, așa că le-a dat afară. Când să părăsească palatul însă fuseseră controlate de poliție, aflându-se la dănsle un plan minuțios și genial pentru răpirea sultanului.

Eșecul acesta încă nu l-a descurajat pe ex-sultan. Abia peste două zile se plânge, că îi este patul stricat și nu poate dormi. I-sa pus la dispoziție un stoler din localitate. Bătrânul însă făcea pe capriciosul. Omul i-se părea prea nespălat. A cerut ca acesta să facă o baie. În timpul când stolerul se spăla, bătrânul nepăzit de nimeni a îmbrăcat în grabă hainele stolerului și a luat-o către poartă. Dar tot nu l-a slujit norocul. De data asta-l recunoscură paznicii și-l poțtiră să se retragă în apartamentele sale luxoase.

Păreri asupra situației în Macedonia. Ziarul „Balkanska Tribuna” a publicat o convorbire cu d. *Buxton*, care a declarat că comitetul balcanic lucrează mai mult ca nici odată în favoarea creștinilor din Macedonia și speră că va ajunge niște rezultate mulțumitoare. El se arată în contra acțiunii bandelor care ar îngrăuia străduințele comitetului. De-asemena d. *Buxton* condamnă și cruzimile tinerilor turci în contra populației bulgare; dar deoarece marile puteri au acordat tinerilor turci un termen lung, nu se poate cere nici un ajutor puterilor mari. Prin urmare, dacă marile puteri nu mai pot să se amestece în afacerile interne ale Turciei, nu mai rămâne pentru creștini decât un singur mijloc de a scăpa de persecuțiuni; e de a se înțelege între ele spre a găsi un modus vivendi cu Turcia.

D. Buxton e de părere că *Bulgarii* ar trebui să înființeze cu *Grecii* și cu *Albanezii* cluburi culturale naționaliste.

În jurul construirii liniei Kumanovo-Kustendil. Se asigură că Poarta s'a hotărât să nu construiască calea ferată Kumanovo-Kustendil, prevăzută spre a lega căile ferate bulgare, cu toate negocierile în această privință erau destul de înaintate.

În jurul anexării Cretei la Grecia. Poarta a însărcinat pe ambasadorii otomani pe lângă puterile semnatare, ca în cazul sosirii unei misiuni cretane spre a cere anexarea cu Grecia, să combată din răspulare spre a zădărnici acest scop.

Se asigură că Poarta ar privi ca o violațiune a drepturilor sale de suveranitate faptul că puterea ar primi misiunea cretană.

Călătoria perechei imperiale a Rusiei. Perechia imperială a Rusiei va sosi la începutul lunii Mai la Friedberg.

Mareșalul *Curții Sternberg* a și luat măsuri necesare.

Bugetul marinei Engleze. Pentru ministerul de marină pe anul viitor este prevăzută suma de 35 milioane lire sterline; astfel că suma totală, care stă la dispoziția ministerului marinei pentru noi construcții navale trece peste un miliard.

Suffragetele contra lui Asquith. Când prim-ministrul *Asquith* a voit să se urce în automobil, ca să meargă la deschiderea parlamentului englez, două suffragete au demonstrat contra lui. Una dintre ele a fost prințesa *Sofia Stugh*. Poliștii din apropiere le-au reținut însă și le-au condus înapoi în mulțimea privitorilor. Și în alte locuri s'au făcut demonstrații contra prim-ministrului.

Ministrul de finanțe al Persiei atacat de 2 Ruși. O depeșă primită prin cablu vestește că ministrul finanțelor, d. *Sanidaleh*, a fost atacat chiar pe pragul case și rănit grav de către doi supuși ruși cari au tras în el cu revolverul. Doi poliștii cari alergară la detunături au fost ucși: Totuși ucigașii au fost arestați. Motivele acestui atentat ar fi private, totuși cercurile politice ar fi implicate în această afacere.

Ciuma în Manciuria. „Times” află din *Peking* că izolarea orașului *Charbin* printr'un cordon a dat rezultate bune. Dincolo de acest cordon nu s'a mai constatat nici un caz de ciumă. În schimb s'au îmbolnăvit câțiva ofițeri și medici ruși.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

PIATRA MUERII

— Povestire din trecutul Bucovinei —

de Emil Grigorovitz

Plină-s plină de străini,
Ca valea de mărăcini.
Plină-s plină de dușmani,
Ca Putna de bolovani!
Multe lacrimi am vărsat,
De-am făcut fântână 'n sat —
Dușmanii de adăpat!

Oare poate să cuprindă suflet omenesc mai multă jale, decum isvorește din aceste versuri vechi, scrise pe marginea unui hrisov găsit la o mănăstire din Bucovina? O țară mândră și frumoasă, cu trecutul scaldat în lacrimi și dureri dela începutul începuturilor, dela naștere și înțemeiere, ca și un copil ce vine pe lume primit în lacrimi de suferință, ai avut și tu, Bucovină, numai cât parte de chinuri și dureri. Căci în suferință ai fost și în ciasul când viteazul *Dragoș* a hotărât să-și părăsească Maramureșul său umbros și să-și așeze scaun de domnie prin vălele tale încântătoare, adunând frații împrăștiati, ca cu paloșele în mână, să întemeieze țara Moldovei. Dar tocmai că era atât de mândră, biata Moldovă, a fost dela început, cum este și astăzi, atât lăcomiei pentru neamuri streine. Și, întocmai cum se svârcolește biata în zilele noastre suptă

de lipitorile neamului Israil, așa în vremuri se sbătea sub urgia năvalei altor dușmani neîmpăcați. Și aceștia nu-i dau răgaz de viețuire liniștită, oricât de crunt se frământa neamul românesc, să ajungă la traiu slobod și ticnit și să-și poată păstra limba și legea.

Zic în adins, limba și legea, căci dacă astăzi Românul nu mai are de dus luptă așa de grea pentru lege, adică credință, în vremurile despre care am să vă vorbesc, această luptă mergea înaintea tuturor. Nu doară că legea creștinească pe care au luat-o strămoșii noștri de viață românească, coborâți din munții lor, dela alte neamuri vechi, ar fi fost mai de samă, dar astfel cum au apucat-o ei dela locuitorii pământeni ai șesurilor, așa voiau s'o păstreze. Poate așa va fi fost duhul vremii aceleia, — că în lupta pentru lege să se cuprindă toată năzuința unui popor iubitor de neam, de limbă și de obiceiuri moștenite și, strămoșii noștri, îndată ce s'au văzut stăpâni pe petecul frumos de pământ cucerit de domnul *Dragoș*, au și început să-l iubească și să-i fie credincioși, ca și cum l'ar fi avut de mult. Dacă încercăm însă să străbatem cu ajutorul cronicilor vechi negura acestui trecut îndepărtat, găsim că la întemeierea Moldovei, acel petec de pământ frumos era, de mai înainte încă, socotit ca țară luată de mult, de mult prin alții. Că se certau pe ea câțiva stăpâni și încă puternici. Spre miazănoapte neamurile slave, din care unii, Rușii, credeau că pot stăpâni locuitorii băștinași prin biserica lor de rășărit și țineau în mreaja vlădicilor dela *Halici*,

nu numai pe Românii Carpaților, dar și pe cei răspândiți prin șes. Celelalte neamuri slave, *Polonii* și *Litvanii*, ținând de legea apuseană, căutau cu ajutorul puternic al papei din Roma să aducă, dinpotrivă pe locuitorii români sub stăpânirea credinței papistașe, care era și cea a Ungurilor, vecinii de apus ai tinerei Moldove. Așa fiind, cei dintâi domni ai Moldovei s'au văzut prinși între mai multe focuri. Și precum credința lor îi ținu deci mai mult legați de Rușii pravoslavnici, — un neam, care începea să lăncezească și slăbea din ce în ce tot mai mult pe pământul cucerit în vremuri, — ei au găsit deci chiar dela descălecarea în *Poloni* și *Unguri*, niște potrivnici înverșunați.

Nici mirare dar, că aceștia mai mult din pricina deosebirii de lege, nu vedeau cu ochi buni întemeierea din ce în ce tot mai puternică a neamului românesc, încheșat acum ca voevodat moldovenesc.

Știm, — cum bieții domni moldoveni, pentru ca să-și facă mână bună pe lângă acești vecini puternici, se puneau când în serviciul unuia când a celuilalt. Și mai cu paloșul, mai cu vorba bună, îndeosebi când aveau a suferi cu toții de năvala sălbaticilor *Tătari* și brațul românesc viteaz și neînfricoșat, trebuia răsplătit, Moldovenii izbuteau să ție pacea și să lărgească încetisor hotarele țării lor. Un singur lucru, cum ziceam, nu-i lăsa să doarmă pe vecinii Moldovei, deosebirea de credință. Și, ca să facă pe voia papei dela Roma, care râvnea, la răspândirea cât mai puternică a catolicismului, Ungurii de jos,

Ciocnire între Bulgari și Greci. La Domeni-
on, la granița Greciei s'a întâmplat o ciocnire
între soldați bulgari și greci. Cauza ciocnirii a
fost un izvor, pe care voia fiecare să-l stăpâ-
nească. Doi soldați greci au fost uciși, iar dintre
Bulgari opt răniți. Mai multe baterii bulgare s'au
trimis la graniță, deoarece se crede, că manevrele
Greciei în apropierea graniței sunt *demonstrațiuni*
contra Bulgariei.

Trupele engleze în Egipt. Comandantul
trupelor meridionale ale Angliei, care se
află acum la Malta, va fi mutat la Egipt.
Efectivul trupelor din Egipt care se
ridică astăzi la 6000 soldați va fi sporit
la 15.000.

Intoxicare cu unt artificial. O familie
din Dittingen compusă din 8 membri, s'a
îmbolnăvit în urma consumului de unt ar-
tificial. Un băiat și o fetiță au încetat din
viață. Starea celorlalți membri e gravă.

Regele Italiei președinte al Academiei.
Academia italiană a ales pe regele Victor
Emanuel președinte de onoare.

Serviciu militar obligator în Anglia. Lordul
Roberts a elaborat un proiect nou pentru servi-
ciul militar în Anglia. Anglia în fața reformelor
militare ce le vede la celelalte popoare își dă toate
siliințele, ca să nu rămână îndărătul lor. Proiectul
nou se deosebește de cel vechiu prin aceea, că
prescrie numai un an de serviciu. Intre anumite
împrejurări permite și suplînire a serviciului prin
altă persoană.

Invățământ primar obligator în Rusia.
In ședința dela 6 Februarie s'a discutat în
Duma rusească asupra proiectului pentru
invățământul primar obligator. Ministrul de
finanțe a cerut dela Dumă votarea a câte
un milion de ruble pe an timp de 10 ani
pentru aceasta. Centrul n'a voit să voteze
pentru toți cei 10, ci numai pe 8 ani. In
urmă însă a reușit guvernul, care a avut
majoritatea voturilor.

Librăria Diecezană Arad pregătește
ornate (odăjdii) bisericești în toate exe-
cuțiunile și în toate culorile cu prețul dela
145, 165, 185, 220 până la 1000 coroane.
Epatrachile separat à 16, 24, 30 coroane
bucata. *Brâne preoțești*, 15 cm. lățime,
orice culoare 13 cor. bucata, mai late cu

Polonii de sus, încercau toate chipurile, să abată
pe Moldoveni dela legea lor veche. Atât numai
că aceștia păreau a ținea la ea cu atât mai în-
dărjit cu cât uneltirile papistașe se porneau mai
aprig.

Încă de pe la anul 1228, ni se vorbește în
istorie de un episcopat cumanic, care-și întindea
mrejele sale de catolizare, până spre vechiul târg
Siret, și tot cam pe vremea aceea se înființează
așa numitul episcopat catolic al Milcovici; iar
la anul 1247 regele Bela al Ungariei dă, în urma
unei anume bule papale, ordinului catolic al Io-
haniților, drepturi întinse asupra țărilor, din care
se alcătui cu încetul voevodatul Moldovei. Do-
vadă, urmele vorbitoare din județul Neamțului;
cu clădirile mănăstirești. Din cele două biserici
mari de acolo, una e precum se știe, întru po-
menirea Sfântului Ioan Evanghelistul și arată
deci ea însăși că e întemeiată de catolici, fiind
numai la papistași îngăduit, ca o biserică să
aibă hramul unui evanghelist. Auzim în sfârșit
despre bisericile catorice mari, clădite în vre-
muri în târgurile Siret și Boio, având fiecare
câte o mănăstire de călugărie cari, la rândul lor,
nu se mulțumesc a propovădui legea papistașă,
ci isbutesc să ademenească chiar pe domnul
țării Lațeu Voievod, să treacă la această lege.
Și știm din istorie, că nici Lațeu nu se oprește
cu asta, ci înființează un episcopat catolic, chiar
în orașul de reședință, Siret și începe a sili
norodul său, să se lepede de legea veche.

De cât aicia ne oprim, căci scopul istori-
sirei mele era, să arăt cum Moldovenii au avut

15 coroane. *Pălării preoțești* fasonul
cel mai modern à zece coroane bucata,
Icoane sfinte pictate pe pânză în orice
mărime à 10, 12, 14, 20, 24, 26, 28, 32,
până la 100 cor. bucata. *Prapori* în toate
mărimile și culorile cu sau fără rude cu
75, 85, 100, 120, 150—500 cor. bucata.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

7 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul:

Grâu nou	
De Tisa — — — —	22:50—22:85
Din comitatul Albei — —	22:35—23:40
De Pesta — — — —	22:45—23:50
Bănățanesc — — — —	22:35—23:35
De Bacica — — — —	22:45—23:16
Secară de calitate I. — —	15:90—16:—
Orzul de nutreț, calitate I. —	15:80—16:—
Ovăș de calitate I. — —	17:50—17:80
Cucuruz — — — —	15:05—11:30

Piața grânelor din Aradul-Nou.

7 Februarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10:40 — 10:65
Orz "	7:40 — 7:50
Ovăș "	7:50 — 7:60
Secară "	7:— — 7:10
Cucuruz 300 "	4:70 — 4:80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kgr.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană la

Dr. Coriolan Steer

advocat în Tașnad (c. Sălăgiu).

de suferit și de luptat, până să ajungă a fi siliți
de însuși domnul lor, să treacă la o lege, care
le-a fost, li este și li va rămânea totdeauna duș-
mană prin fire, cum vedem prea bine acest lucru
chiar în ziua de astăzi.

In anul mântuirii 1549, într'o zi de toamnă,
clopotele mari dela biserica papistașă a călugă-
rilor dominicani din vechiul târg al Siretului
sunau ca de sărbătoare. Ele vesteau că lucruri
mari avea să le vadă vechea cetate, uitată de
lume și căzută mai-mai în părăsire, decând prin
năvala din urmă a Tătarilor, fusese făcută una
cu pământul. De altfel vestea se cam știa, căci
cu câteva săptămâni înainte chiar veniseră niște
meșteri tocniți anume, de ridicară pe locul ce-
tăței, așa în pripă o casă înaltă și încăpăcioasă,
cu foșoare jur împrejur și cu turn la mijloc. Iar
alți simbriași, adunați tocmai din Secuime, nu
slăbiau nici acum cu săpatul a niște șanțuri mari,
aruncând pământul scos tot pe margine, în chip
de val, ce avea să ascundă dărămăturile vechilor
ziduri. Pe de altă parte acest val avea menirea
să înconjure așa fel curtea, ca să pară cetate,
cum a fost, mai ales că la înțrare se ridica un
alt turn de piatră cu ceardac de chindie.

Pristavul lucrătorilor știa el ceva mai mult
și împreună cu el și arhimandritul mănăstirei
dela Sfânta Treime, judecând după graba cu care
căutau să pună la cale tot felul de lucruri de
pregătire. Cel mai știutor însă era starițul mănă-
stirei papistașe, la care trăsese din ajun încă

Candidat de avocat

cu praxă bună, află momentan aplicare în
cancelaria avocatului

Dr. Alexandru Morariu
Elisabetopol (Erzsébetváros).

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Weitzer János
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru ●
● **gramofon:**

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din
□□ „Balkáni hercegnő“ □□

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.
Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

un sol crăiesc, trimis de pârcașul din Baia
Solul era însoțit de doi slujbași ungurești și de
un crainic trâmbițaș, oameni, care își aveau, cum
trebuie să creadă ori și cine, rostul lor.

Clădirea mănăstirească a Dominicanilor stă-
pânea cu tunurile sale sclipitoare toată împreju-
rimea târgului, din care a jumătatea parte se
afla în picioare, în timp ce casele mai de samă
ce le avusesse târgul, stau dărămate și doborâte
de jumătatea Tătarilor și nu se adăpostea
pe sub ele nici țepenie de om. Mănăstirea Do-
minicanilor însă cu falnicile sale ziduri, sta mândră
și privea oarecum cu dispreț, la movilișul de în-
tărituri noi, dar sărăcicioase, ce se ridicau pe
urma fostei cetăți nimicite de mâna Nogailor.

Tot ce li căzuse acestor sălbatici în cale,
se făcuse una cu pământul, biserica întărită a
papistașilor însă a fost cruțată, pentru faptul, că
alături de marzicul tătareșc se găsea în ziua nă-
valei trimisul regelui Leșilor călugărul papistaș
Hodowietzki, care avea vorbă și, se vede treaba,
avea și putere a opri pe Tătari să se atingă de
biserică. Dar nu numai atât. Tătarii nu s'au fost
atins de data asta nici de bisericuța mănăstirei
pravoslavnic, dela Sf. Treime, tot din povata
poruncitoare a preotului papistaș, care voia din
adins să arate oamenilor, că Papa dela Roma
poate scăpa întreaga creștinătate, numai să fie
de legea papistașă.

(Va urma)

„SILVANIA“ institut de credit și economii, societate pe acții în Șimleul-Silvaniei.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „SILVANIA“, societate pe acții, în virtutea §-lui 29 din statute să invite la

XXIII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Șimleul-Silvaniei, la 9 Martie st. n. 1911 înainte de amiazi la 10 oare, în localitatea institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt :

1. Esmitearea alor 3 membrii pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul comitetului de supraveghiere asupra computului anual, al bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și fixarea dividendelor.
5. Determinarea scopului, spre care este a se întrebuința suma provăzută în §. 98. p. b.
6. Fixarea prețului marcelor de prezență și a plăților pentru membrii din direcțiune și comitetului de supraveghiere și al adausului de plată pentru funcționari.
7. Eventuale propuneri.

Să atrage atențiunea domnilor acționari la dispozițiunea §-lui 22 din statute în sensul căruia: „la adunarea generală au vot numai acei acționari, cari cu cel puțin un jumătate de an mai înainte sunt trecuți în registrul acționarilor și ca atari au depus la direcțiunea institutului, respective a sosit avizul despre depunerea la locurile desemnate prin direcțiune, eventual și documentele de plenipotență cu cel puțin o zi înaintea adunării.“

Pentru depunerea respective primirea acțiunilor și a documentelor de plenipotență pentru acest an s'au desemnat, respective sunt rugate state institutului care sunt membrii la „Solidaritatea“ și „Magyar pénzintézetek központi hitelbankja“ în Budapesta.

Acțiunile, documentele de plenipotență și reversalele despre depunerea acțiunilor la locurile mai sus desemnate, sunt a se prezenta la institut până la 8 Martie st. n. la 4 oare după amiază.

Șimleul-Silvaniei, la 31 Ianuarie, 1911.

Direcțiunea institutului.

Bilanț cu 31 Decembrie 1911

A V E R E		Coroane	fil.	D A T O R I E		Coroane	fil.
Cassa		7462	09	Capital social		600000	
Bon la bănci		16709	95	Fond de rezervă	264123	48	
Cambii de bancă	1132582	07		Fond de penziuni	37340	70	
„ cu acoperire hipotecară	887066	78		Fond cultural	2504	85	303969
Imprumuturi hipotecare			1035548	55	Depuneri spre fructificare:		
Impr. pe obligațiuni cu cavenți			45558	34	In libele de depunere	1760015	89
Cont curent			193456	97	In Cont-curent	48139	88
Efecte cu cuponi pedenți: notate	260505	39		Reescont			912887
acții dela dif. bănci	94853	—		Lombard			101400
Realități: casele institutului	210500	—		Imprumuturi hipot. cedate			168660
de vânzare	29003	58		Dividendă neridicată			878
Mobilier	8176	38		Depozite de cassă			12111
descriere	816	38		Tranzitor:			
Diversi debitori			8752	98	Dare de interese la dep.	4329	51
Transitor:				Interese anticipate	43305	90	47635
Interese de reescont anticipate	7892	28		Profit curat			51885
Interese de impr. hip. cedate	2498	66					69
Arândă restantă	1573	—					
			11963	94			
			4008483	24			4008483
							24

Profit și pierdere.

C H E L T U E L I		Coroane	fil.	V E N I T E		Coroane	fil.
Interese: la Depuneri	86462	88		Interese:			
„ Reescont	49074	49		dela cambii de bancă	88598	44	
„ Imprumuturi hipotecare cedate	10811	95		dela cambii cu acoperire hipotecară	61423	18	
„ Efecte lombardate	5489	83	151839	15	dela împrumuturi hipotecare	78689	11
Spese: Salare	32604	75		dela împrumuturi pe obligațiuni	3921	54	
Bani de cuartir	4275	—		dela cont curent	11732	75	
Marce de prezență	2596	—		dela efecte (scutite de dare)	15871	89	260236
Spese curente	8537	16	48012	91	Venite la realități (deja însăș. cu dare)		14193
Dări: Dare directă	24614	43		Proviziuni și alte venituri			21
Dare după interese la depuneri	8646	28					15310
Competință de timbru	400	50	33661	21			
Chirie			3525	—			
Amortizare din mobilier			816	38			
Profit curat			51885	69			
			289740	34			289740
							34

Șimleu, la 31 Decembrie 1910.

A. Cosma, m. p. director executiv.

Pentru contabilitate: N. Munthiu, m. p. secretar.

George Pop de Băsești, m. p. președinte,

A. Barbolovicu m. p.

V. Papp m. p.

G. Trif m. p.

A. Vicaș m. p.

George Maior m. p.

Grațian Flonta m. p.

A. Marcuș m. p.

Dr. Flor. Stan m. p.

Subscrisul comitet de supraveghiere am examinat aceste conturi și le-am aflat esacte.

Șimleu, în 31 Ianuarie 1911.

Cocian m. p., președinte

Iosif Diamandi m. p.

Antoni Băliban m. p.

Vasilie Păcaș m. p.

Aurel Orian m. p.

„POPORUL“, institut de credit și economii, societate pe acții în LUGOS.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „POPORUL“ societate pe acții în Lugos, conform §-lui 19 din statute să invite și să participe la

a X-a adunare generală ordinară

care se va ține în 23 Februarie 1911 st. n. la 3 oare p. m. în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Designarea unui notar și alor 3 verificatori pentru protocolul adunării generale.
2. Raportul direcțiunii.
3. Raportul comitetului de supraveghiere.
4. Stabilirea bilanțului și împărțirea profitului curat.
5. Fixarea marcelor de prezență.
6. Alegerea a unui membru în direcțiune pe 2 ani și alor 5 membrii în comitetul de supraveghiere pe 3 ani (§§. 38 și 56).
7. Eventuale propuneri.

Domnii acționari, cari doresc a lua parte la aceasta adunare generală în persoană ori prin plenipotențiați, sunt rugați conform §. 24 din statute, să-și depună acțiunile până în 22 Februarie 1911 la cassa institutului ori la instituturile „Bihoreana“, „Hațegana“, „Oraviciiana“ și „Ardeleana“ §. 22. În adunările generale numai acei acționari au vot decisiv, cari sunt trecuți în registrul acționarilor cel puțin cu 6 luni mai înainte.

Lugos, 2 Februarie 1911.

Direcțiunea.

Contul bilanț

ACTIVE		Cor.	fil.	PASIVE		Cor.	fil.
Cassa în numărar	C. 19624.93			Capital social		220000	
Cassa de păstrare postală	„ 428.78			Fond de rezervă *)		105098.25	
Bon în Giro-conto și la bănci	„ 4517.15	24570	86	Depuneri spre fructificare		975592.16	
Cambii (din cari 627,416 K. cu acop. hip.)		995149	—	Cambii reescomptate		219957	—
Imprumute hipotecari		377896	50	Creditori		22554.82	
Efecte		4642	—	Dividendă neridicată		294	—
Mobilier		1000	—	Interese transitoare și dare de int. de dep.		20020.13	
Debitori		12977	39	Profit curat		42052.83	
Casa institutului	169000						
Realități	„ 11200	180200	—				
Interese restante și de reesc. antic.		9132	88				
		1605568	63			1605568	63

*) Cu dotarea de acuma 125000 K.

Contul Profit și Perderi.

DEBIT		Cor.	fil.	CREDIT		Cor.	fil.
Interese de depuneri	C. 43985.45			Interese		110151	67
Interese de reescompt	„ 11143.65	55129	10	Venit dela efecte	C. 243		
10% dare după inter. de dep.	„ 4398.55			„ „ casă și realități	„ 12510.92	12753	92
Dare directă și comunalz	„ 9120.95			Provisiuni și diverse		6311	93
Competințe de timbru	„ 16.20	13675	70	Venit transpus din 1909		2000	—
Salare	„ 10300.07						
Marce de prezență	„ 1160						
Chirie	„ 1600						
Spese de birou etc. și susținerea casei	„ 6709.39	19769	46				
Descrieri din mobilier	„ 240						
Descrieri din dubioase	„ 853.82	1093	82				
Profit curat		42052	33				
		131217	52			131217	52

Lugos, 31 Decembrie 1910.

Ioan Boroș m. p.
președinte și director executiv.

Pentru contabilitate:
Virgil P. Popp.

Direcțiunea:

George Popoviciu m. p. Avel Boer m. p. Nicolau Nestor m. p. Dr. Izidor Pop m. p. Victor Poruțiu m. p.
v.-președinte.

Ioan Țlucu m. p.

Dr. Aurel Vălean m. p.

Comitetul de supraveghiere:

Ștefan Berclan m. p., președ. Dr. Danil Fireza m. p. Coriolan Jucu m. p. Dr. Iacob Radu m. p.